OSOBITNÁ SPRÁVA 08/2026

SK

Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti

Komisia zostáva dôležitým globálnym hráčom, ale chýba jej ucelená stratégia a dôkladné monitorovanie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

Obsah

Body

01 – 11 | Hlavné body 01

01 – 06 | Prečo je táto oblasť dôležitá

07 – 11 | Čo sme zistili a čo odporúčame

12 – 57 | Bližší pohľad na naše pripomienky 02

12 – 24 | Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti je relevantná, ale Komisii chýba ucelený a aktuálny strategický prístup

13 – 14 | Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti je relevantná vzhľadom na cezhraničnú povahu jadrových rizík

15 – 24 | Komisii chýba aktuálna, ucelená stratégia, ktorou by sa riadila jej intervencia

25 – 33 | Celkovo je výber opatrení založený na dobre vymedzených potrebách v oblasti jadrovej bezpečnosti, ale chýba mu spoľahlivé stanovenie priorít

26 – 28 | Komisia zaviedla dobre podložený výberový proces založený na osobitných potrebách v oblasti jadrovej bezpečnosti

29 – 30 | Výberu opatrení chýba bodové hodnotenie a zoradenie podľa vopred stanovených kritérií, čím sa znižuje jeho transparentnosť

31 – 33 | Niektoré opatrenia boli od začiatku ovplyvnené nedostatkami vo vyspelosti alebo nedostatočným preukázaním potreby financovania zo strany EÚ

34 – 49 | Podpora EÚ prispela k realizácii rôznych a niekedy zložitých opatrení, ale často čelila oneskoreniam a v niektorých prípadoch vyšším nákladom a rizikám z hľadiska udržateľnosti

35 – 37 | EÚ podporila realizáciu širokej škály opatrení vrátane veľkých a zložitých projektov

38 – 45 | Opatrenia boli často dokončené neskoro a v niektorých prípadoch prekročili rozpočet

46 – 49 | V niektorých prípadoch zostáva dlhodobá udržateľnosť významnou výzvou

50 – 57 | Monitorovanie zo strany Komisie je vo viacerých aspektoch nedostatočné

51 – 54 | Komisia sa spolieha na monitorovaciu prácu tretích strán, pokiaľ ide o úver Ukrajine, bez jasného rámca úloh a povinností

55 – 57 | Vo väčšine prípadov sa monitorovanie zameriava na výstupy, nie na skutočné zlepšenie jadrovej bezpečnosti

Prílohy

Príloha I – O tomto audite

Príloha II – Zoznam zmlúv zaradených do vzorky

Skratky

Glosár

Odpovede Komisie a Európskej služby pre vonkajšiu činnosť

Harmonogram

Audítorský tím

01

Hlavné body

Prečo je táto oblasť dôležitá

01 Dopyt po energii na celom svete a podiel jadrových technológií na ňom rastie, pričom v rôznych častiach sveta sa uvádzajú do prevádzky nové reaktory. Primárnym využitím jadrovej energie je výroba elektriny a tepla. Okrem toho sa jadrové technológie využívajú aj v oblasti medicíny, poľnohospodárstva a prieskumu kozmického priestoru. Vzhľadom na rozsiahle umiestnenie a silné účinky žiarenia v prípade nesprávneho fungovania týchto technológií je bezpečnosť kľúčovou požiadavkou.

02 Jadrová bezpečnosť je dosiahnutie náležitých prevádzkových podmienok, predchádzanie haváriám a zmierňovanie následkov havárií, čoho výsledkom je ochrana pracovníkov, verejnosti a životného prostredia pred nebezpečenstvami pochádzajúcimi zo žiarenia. Zahŕňa bezpečnosť jadrových zariadení, rádioaktívneho odpadu a prepravy rádioaktívneho materiálu.

03 Hlavnú zodpovednosť za jadrovú bezpečnosť nesie organizácia zodpovedná za zariadenia a činnosti, ktoré predstavujú riziko žiarenia. Ich regulačný dohľad je vnútroštátnou zodpovednosťou. Nehody, ku ktorým došlo v Černobyle v roku 1986 a vo Fukušime v roku 2011, však zvýšili obavy o jadrovú bezpečnosť na celom svete. Nielenže sa ich rádioaktívny spad rozšíril cez štátne hranice – prenášaný veternými a oceánskymi prúdmi –, ale tieto nehody ovplyvnili aj verejnú mienku a vlády a zaťažili medzinárodné spoločenstvo značnými nákladmi na sanáciu. Keďže jadrová bezpečnosť má za cieľ predchádzať environmentálnym rizikám na medzinárodnej úrovni, má vlastnosti celosvetového verejného blaha.

04 EÚ je historicky aktívnym podporovateľom medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti v rámci svojich hraníc aj mimo nich. Grantmi z nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti a úvery od Euratomu sa podporila široká škála opatrení od vzdelávania a odbornej prípravy až po poskytovanie odborných znalostí a dodávky vybavenia, infraštruktúry a sanačných prác súvisiacich s bezpečnosťou. Koncovými užívateľmi podpory EÚ sú zvyčajne jadroví regulátori v partnerských krajinách a prevádzkovatelia jadrových zariadení alebo pôvodných lokalít ťažby uránu. Hoci to bolo menej ako v predchádzajúcich obdobiach, na tieto formy spolupráce boli v každom z viacročných finančných rámcov na obdobie 2014 – 2020 a 2021 – 2027 pridelené granty v hodnote približne 300 mil. EUR, a to popri úvere vo výške 300 mil. EUR vyplatenom Ukrajine v rokoch 2017 až 2021.

05 V rámci tohto auditu sme preskúmali, či Komisia, prípadne spolu s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť, účinne zvyšovala jadrovú bezpečnosť v krajinách mimo EÚ. Konkrétnejšie sme posúdili návrh rámca EÚ pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti; pridelenie finančnej podpory EÚ v období 2014 – 2024; výstupy a výsledky dosiahnuté opatreniami financovanými EÚ zameranými na zlepšenie jadrovej bezpečnosti v Arménsku, Iráne, Kirgizsku, Tadžikistane, na Ukrajine a v Uzbekistane; a monitorovanie zo strany Komisie.

06 Túto oblasť sme kontrolovali z dôvodu významu jadrovej bezpečnosti v súvislosti s obavami vyvolanými minulými nehodami a nedávnou útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine. Správa poskytuje tvorcom politík a širokej verejnosti nezávislé posúdenie účinnosti medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti. Identifikujeme v nej niektoré nedostatky a navrhujeme odporúčania na zlepšenie, ktoré môžu prispieť k prebiehajúcemu legislatívnemu procesu týkajúcemu sa nového nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti na obdobie 2028 – 2034. Viac podkladových informácií a podrobností o rozsahu auditu a prístupe k nemu možno nájsť v ***prílohe I***.

Čo sme zistili a čo odporúčame

07 Celkovo sme dospeli k záveru, že Komisia zostáva dôležitým hráčom medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti, keďže pomohla realizovať širokú škálu opatrení, hoci často neskôr a niekedy s vyššími nákladmi, ako sa pôvodne plánovalo. Jej účinnosť však brzdí chýbajúca ucelená a aktuálna stratégia a nedostatky v monitorovaní financovaných opatrení.

08 Cezhraničný charakter rizík jadrovej bezpečnosti je jasným dôvodom na medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti a EÚ už desaťročia významne prispieva k úsiliu zlepšiť jadrovú bezpečnosť na celom svete. Komisii však v súčasnosti chýba ucelená stratégia, ktorou by sa riadilo vykonávanie jej opatrení v tejto oblasti. Súčasné programové dokumenty sa zameriavajú na nástroj spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti a nezahŕňajú takéto strategické usmernenia pre ostatné nástroje, ktoré má Komisia k dispozícii, ako sú úvery Euratomu. Takisto sa v nich jasne nestanovujú ciele, ktoré chce Komisia dosiahnuť v jadrovej oblasti, ktorá sa v priebehu času výrazne vyvinula a zahŕňa niekoľko ďalších zainteresovaných strán, ktoré sledujú podobné ciele spolupráce (body *12* – *24*).

Odporúčanie 1

Posilniť strategický rámec Komisie pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti

Komisia by mala posilniť svoj strategický rámec pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti vypracovaním aktuálnej a ucelenej stratégie na usmerňovanie svojich činností v oblasti spolupráce. V takejto stratégii by sa mali určiť oblasti s najväčšou pridanou hodnotou opatrení EÚ, pričom by sa mali zvážiť iniciatívy iných príslušných zainteresovaných strán. Takisto by sa v nej malo určiť, aké ciele má Komisia v úmysle dosiahnuť (vrátane vyčísliteľných kľúčových cieľov, ak je to možné), aké nástroje plánuje použiť, ktoré zainteresované strany by sa mali zapojiť a ako by sa mali koordinovať.

Cieľový dátum vykonania: koniec roka 2028

09 Zistili sme, že postup Komisie pri výbere opatrení, ktoré sa majú financovať z jej nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti, bol celkovo dobre podložený, keďže reagoval na dobre vymedzené potreby v oblasti jadrovej bezpečnosti a využíval príslušné odborné znalosti v oblasti jadrovej bezpečnosti. Zaznamenali sme však, že chýbalo bodové hodnotenie a zoradenie návrhov na spoluprácu prijatých od partnerských krajín podľa vopred stanovených kritérií. To bráni zmysluplnému porovnaniu návrhov, a tým aj uisteniu, že finančné prostriedky EÚ boli pridelené tam, kde by mohli priniesť najvyššiu pridanú hodnotu. V prípade jadrových zariadení vytvárajúcich príjmy sme zaznamenali aj chýbajúce posúdenie schopnosti samofinancovania prijímateľom (body *25* – *33*).

Odporúčanie 2

Posilniť proces výberu opatrení financovaných EÚ na podporu jadrovej bezpečnosti

Komisia by mala:

a) posilniť výber návrhov na spoluprácu na základe vopred vymedzených relevantných kritérií, ako je naliehavosť a rozsah rizika v oblasti jadrovej bezpečnosti, ktoré sa v návrhoch riešia, pridaná hodnota opatrenia EÚ, vyspelosť navrhovaného opatrenia, pravdepodobná udržateľnosť očakávaných výsledkov a geopolitický kontext, v ktorom sa má podpora poskytovať. Tento proces by mal byť náležite zdokumentovaný;

b) ak sa opatrenia týkajú jadrových zariadení vytvárajúcich príjmy, ako sú elektrárne, posúdiť schopnosť prijímateľa financovať svoje vlastné bezpečnostné programy a zvážiť, či by financovanie prostredníctvom úverov bolo vhodnou alternatívou.

Cieľový dátum vykonania: koniec roka 2027

10 Podpora EÚ v priebehu rokov prispela k realizácii rôznych a niekedy zložitých opatrení. Išlo o významné úspechy pri sanácii bývalej černobyľskej jadrovej elektrárne na Ukrajine a viacerých pôvodných lokalít ťažby uránu v Strednej Ázii. Opatrenia, ktoré sme preskúmali, však pravidelne zaznamenali oneskorenia, ako aj vyššie náklady, ako sa očakávalo, a to najmä pri rozsiahlych stavebných alebo sanačných prácach. Hoci vyššie náklady môžu čiastočne súvisieť so zložitosťou a jedinečnou povahou niektorých z týchto opatrení, ako prispievajúce faktory sme zaznamenali aj pretrvávajúce medzery vo financovaní a nedostatok stimulov pre výkon. V niektorých prípadoch je ohrozená dlhodobá udržateľnosť týchto opatrení (body *34* – *49*).

Odporúčanie 3

Zmierniť riziko oneskorení a prekročenia nákladov v rámci opatrení medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti

Komisia by mala od začiatku stanoviť zmierňujúce podmienky, aby minimalizovala oneskorenia a prekročenie nákladov počas vykonávania opatrení. Konkrétne by Komisia mala zabezpečiť, aby:

a) sa náklady, vrátane nákladov na riadenie, odhadovali vopred (napr. prostredníctvom štúdií uskutočniteľnosti založených na najpresnejších dostupných informáciách);

b) v prípade mechanizmov financovania s viacerými darcami zohľadňovala okrem iného odhadované náklady a existenciu dostatočných prísľubov od iných darcov pred rozhodnutím, či sa má opatrenie financovať;

c) zmluvné dojednania s implementujúcimi partnermi v rámci nepriameho riadenia zahŕňali výkonnostné stimuly, ktoré podporujú dosiahnutie výstupov včas a v rámci rozpočtu.

Cieľový dátum vykonania: koniec roka 2027

11 Komisia vo viacerých aspektoch dostatočne nemonitorovala vykonávanie svojich opatrení. Týka sa to najmä úveru vo výške 300 mil. EUR na financovanie rozsiahleho programu zvyšovania bezpečnosti, ktorý vykonáva prevádzkovateľ jadrových elektrární na Ukrajine. Komisia vyplatila tento úver bez uistenia, že sa z finančných prostriedkov budú financovať výlučne výdavky súvisiace s programom, ktoré vznikli dlžníkovi a ktoré tento dlžník zaplatil, a bez oficiálneho schválenia viacerých zmien v programe v priebehu rokov. Pokiaľ ide o nástroj spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti, hoci Komisia pozorne monitoruje jeho vykonávanie, zistili sme nedostatky v monitorovaní využívania výstupov financovaných EÚ a skutočných zlepšení v oblasti jadrovej bezpečnosti (body *50* – *57*).

Odporúčanie 4

Zlepšiť monitorovanie opatrení v oblasti jadrovej bezpečnosti financovaných EÚ

Komisia by mala zlepšiť monitorovanie budúcich opatrení v oblasti jadrovej bezpečnosti financovaných EÚ:

a) zhromažďovaním informácií o skutočnom využívaní príslušných výstupov po ukončení opatrenia a doplnením takýchto informácií, ak je to potrebné, prostredníctvom kontrol na mieste;

b) v prípade úverov Euratomu posilnením mechanizmu monitorovania s cieľom zabezpečiť, aby dlžník dodržiaval hlavné povinnosti správneho finančného riadenia;

c) v prípade grantov z nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti posilnením logických rámcov systematickým začleňovaním ukazovateľov účinkov, ktoré sú v súlade s cieľmi opatrení a zachytávajú účinky opatrení na jadrovú bezpečnosť.

Cieľový dátum vykonania: koniec roka 2028

02 Bližší pohľad na naše pripomienky

Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti je relevantná, ale Komisii chýba ucelený a aktuálny strategický prístup

12 V tejto časti skúmame, či má Komisia ucelený rámec, ktorým sa riadi jej intervencia týkajúca sa medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti.

Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti je relevantná vzhľadom na cezhraničnú povahu jadrových rizík

13 Hlavnú zodpovednosť za jadrovú bezpečnosť nesie osoba alebo organizácia zodpovedná za zariadenia a činnosti, ktoré predstavujú riziko žiarenia. Regulácia jadrovej a radiačnej bezpečnosti je v právomoci členských štátov[1]. Nehody, ku ktorým došlo v Černobyle v roku 1986 a vo Fukušime v roku 2011, však zvýšili obavy o jadrovú bezpečnosť na celom svete. Nielenže sa ich rádioaktívny spad rozšíril cez štátne hranice – prenášaný veternými a oceánskymi prúdmi –, ale tieto nehody ovplyvnili aj verejnú mienku a vlády. Najmä černobyľská havária zaťažila aj medzinárodné spoločenstvo značnými nákladmi na sanáciu. Jadrová bezpečnosť preto nie je len záležitosťou jednotlivých štátov, ale aj medzinárodnou záležitosťou, z čoho jasne vyplýva význam medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti.

---

[1] Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu, *Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1*.

14 Je to obzvlášť dôležité pre EÚ, keďže má značný počet jadrových elektrární v prevádzke v rámci svojich hraníc, ako aj v ich bezprostrednej blízkosti – najmä v Bielorusku, Rusku, Švajčiarsku, na Ukrajine a v Spojenom kráľovstve (pozri ***prílohu I***). Okrem toho sa EÚ v kontexte svojej politiky rozširovania zameriava aj na podporu zosúladenia zákonov a iných právnych predpisov kandidátskych krajín s právom EÚ a Euratomu („*acquis*“) v oblasti jadrovej bezpečnosti.

Komisii chýba aktuálna, ucelená stratégia, ktorou by sa riadila jej intervencia

15 Činnosť EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti vychádza zo Zmluvy o Euratome. V tejto zmluve sa Euratom okrem iného poveruje, aby vytvoril podmienky potrebné na rýchle vytvorenie a rast jadrového priemyslu, zaviedol jednotné bezpečnostné normy, ako aj vzťahy s inými krajinami a medzinárodnými organizáciami s cieľom podporiť pokrok v mierovom využívaní jadrovej energie. To dáva Komisii, ktorá je zodpovedná za vykonávanie zmluvy, širokú škálu opatrení v oblasti jadrovej energie v rámci EÚ aj mimo nej.

Rôzne intervenčné nástroje riadené samostatne

16 Na podporu medzinárodnej jadrovej bezpečnosti Komisia využíva dva hlavné nástroje financovania, ktoré riadia dva samostatné útvary.

- Granty financované z rozpočtu EÚ na podporu zainteresovaných strán v oblasti jadrovej energie v krajinách mimo EÚ: táto forma podpory sa uplatňuje od roku 1992 a v súčasnosti sa nazýva Európsky nástroj pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti (nástroj INCS), ktorý spravuje Generálne riaditeľstvo pre medzinárodné partnerstvá (GR INTPA). Na obdobie 2021 – 2027 naň boli pridelené finančné prostriedky vo výške 300 mil. EUR (pozri aj ***prílohu I***).

- Úvery Euratomu na financovanie projektov bezpečnosti a efektívnosti v jadrových elektrárňach: tento nástroj, ktorý bol pôvodne vytvorený v roku 1977 na podporu projektov v rámci Euratomu, je od roku 1994 k dispozícii pre vybrané krajiny mimo EÚ (v súčasnosti Arménsko, Rusko a Ukrajina po rôznych fázach rozširovania EÚ). Tento nástroj je v súčasnosti aktívny v prípade úveru Ukrajine vo výške 300 mil. EUR. Spravuje ho Generálne riaditeľstvo Komisie pre rozpočet.

17 Ciele týchto dvoch nástrojov, ktoré používa Komisia a ktoré sú zamerané na zvýšenie bezpečnosti jadrových zariadení, sa čiastočne zhodujú. Výrazne sa však aj líšia tým, že úvery pre prevádzkovateľov elektrární môžu podporiť aj ich efektívnosť – a tým aj ich produktivitu a konkurencieschopnosť. Ide o účinok, ktorý nepatrí do rozsahu nástroja INSC a v rôznych verziách nástroja INSC sa podpora výslovne obmedzuje na prevádzkovateľov: na obdobie 2014 – 2020 sa v nariadení vylúčili dodávky zariadení; na obdobie 2021 – 2027 sa v nariadení obmedzuje podpora pre prevádzkovateľov na výnimočné prípady, ktoré sú úzko spojené s vykonávaním záťažových testov po havárii vo Fukušime a prípadnými následnými odporúčaniami. V Arménsku sme zaznamenali chýbajúci ucelený a jednotný prístup Komisie k využívaniu dostupných nástrojov (pozri ***rámček 1***).

Rámček 1

Chýbajúci ucelený a jednotný prístup k podpore jadrových elektrární

Arménska jadrová elektráreň začala svoju prevádzku v roku 1976 a v roku 1980 bola rozšírená o prevádzku druhého samostatného bloku. Oba boli zatvorené v roku 1989 po zemetrasení v predchádzajúcom roku ako preventívne opatrenie proti možnému opakovaniu podobných seizmických udalostí v budúcnosti. Z dôvodu chýbajúcich alternatívnych dodávok energie bol blok 2 opätovne uvedený do prevádzky a opätovne bol spustený v roku 1995. V súčasnosti má reaktor približne 45 rokov a stále zabezpečuje až 35 % elektrickej energie vyrobenej v krajine za rok.

EÚ podporuje túto elektráreň nepretržite od roku 1996, najmä poskytovaním odborných znalostí a vybavenia na zvyšovanie bezpečnosti. Starý projekt a starnutie reaktora sovietskeho typu však viedli Komisiu už v roku 2008 k záveru, že ho nemožno modernizovať tak, aby v plnej miere spĺňal medzinárodné bezpečnostné normy, a aby sa čo najskôr usilovala o jeho odstavenie a vyradenie z prevádzky, pričom uznala potrebu pokračovať vo financovaní najnaliehavejších krátkodobých opatrení na jeho zlepšenie[2].

Poznamenávame však, že chýba ucelený prístup k vyraďovaniu tejto jadrovej elektrárne z prevádzky. Hoci sa Komisia v konečnom dôsledku stále snaží odstaviť túto elektráreň, v období 2014 – 2024 pridelila elektrárni alebo regulačnému orgánu viac než 15 mil. EUR na ďalšiu modernizáciu bezpečnosti a dokonca na opakované predĺženia životnosti bloku 2 – naposledy do roku 2031. V skutočnosti to bolo v rozpore s deklarovaným cieľom Komisie odstaviť toto zariadenie, aj keď tento cieľ závisí od zvrchovaného rozhodnutia Arménska. V niektorých prípadoch konala nad rámec obmedzení stanovených v nariadení o INSC, napr. faktickým dodaním zariadení do elektrárne. Išlo najmä o prenosné naftové generátory, ktoré boli síce oficiálne zmluvne dohodnuté a vlastnené arménskym úradom jadrového dozoru, v skutočnosti boli navrhnuté a nainštalované osobitne na účely udržania bezpečnostných systémov elektrárne v prípade núdze. Hoci je Arménsko oprávnené na úvery Euratomu, ktoré mu zas umožňujú financovať nákup zariadení prevádzkovateľmi jadrových elektrární, tento nástroj sa doteraz na tento účel nepoužil.

[2] Oznámenie Komisie „Riešenie medzinárodných výziev v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany“, KOM(2008) 312.

Fotografia 1: Arménska jadrová elektráreň

Zdroj: arménska jadrová elektráreň.

Ilustrácia 2: Vybavenie financované EÚ – núdzové prenosné naftové generátory pre arménsku jadrovú elektráreň

Zdroj: arménska jadrová elektráreň.

18 Tretím nástrojom financovania, ktorý má Komisia k dispozícii, je Nástroj susedstva a rozvojovej a medzinárodnej spolupráce – Globálna Európa. Ide o nástroj vo výške 79,5 mld. EUR, ktorý spoločne riadi niekoľko útvarov Komisie a ktorý v období 2021 – 2027 zlučuje niekoľko nástrojov vonkajšej činnosti, ktoré boli v predchádzajúcich rozpočtových obdobiach oddelené. Doteraz sa využíval na financovanie bezpečnostných opatrení predovšetkým v rámci jeho tematického programu Mier, stabilita a predchádzanie konfliktom, pričom jeho rozsah pôsobnosti zahŕňa určité činnosti v oblasti jadrovej bezpečnosti (niektoré podobné činnostiam v rámci INSC, najmä vzdelávanie, odbornú prípravu a záruky).

Súbežné iniciatívy spolupráce hlavných medzinárodných aktérov

19 Medzinárodná agentúra Organizácie Spojených národov pre atómovú energiu (MAAE) bola vytvorená v roku 1957 a od roku 2025 pozostáva zo 180 členských štátov (vrátane všetkých 27 členských štátov EÚ). Jej stanovy obsahujú širokú škálu činností zameraných na podporu bezpečného, zabezpečeného a mierového využívania jadrovej energie. Tieto činnosti zahŕňajú výmenu vedeckých a technických informácií, odbornú prípravu vedcov a odborníkov, zavedenie a správu bezpečnostných záruk pre jadrové materiály, a prijímanie bezpečnostných noriem a podporu ich uplatňovania na žiadosť členských štátov. Tieto činnosti zodpovedajú činnostiam, na ktoré sa vzťahuje nástroj INSC, a presahujú ich rámec. MAAE získala aj kľúčové osobitné mandáty, najmä prostredníctvom Zmluvy o nešírení jadrových zbraní, ktorou sa jej zverujú povinnosti v oblasti overovania bezpečnostných záruk, ako aj prostredníctvom viacerých dohovorov týkajúcich sa bezpečnosti[3], na základe ktorých si signatárske štáty vymieňajú informácie o bezpečnosti medzi sebou, s Komisiou a MAAE.

20 Na vykonávanie svojich činností má MAAE zdroje, ktoré vo veľkej miere prevyšujú zdroje nástroja INSC EÚ. Z celkového rozpočtu vo výške približne 757 mil. EUR na rok 2025 MAAE vyčlenila 43 mil. EUR na činnosti v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany (v rámci svojho bežného rozpočtu) a približne 128 mil. EUR na svoj program technickej spolupráce. Tento program je hlavným mechanizmom MAAE na prenos jadrovej technológie do jej členských štátov vrátane pomoci pri zlepšovaní radiačnej bezpečnosti a ochrany na celom svete. Členským štátom ponúka širokú škálu služieb partnerského preskúmania a poradenstva na dobrovoľnom základe. Nástroj INSC EÚ prispel do rozpočtu MAAE v období 2014 – 2024 sumou približne 30 mil. EUR, čo predstavuje približne 7 % celkových prostriedkov pridelených na INSC počas tohto obdobia.

---

[3] Dohovor o jadrovej bezpečnosti a Spoločný dohovor o bezpečnosti nakladania s vyhoretým palivom a o bezpečnosti nakladania s rádioaktívnym odpadom.

21 Okrem programu technickej spolupráce MAAE existujú popri nástroji INSC EÚ aj ďalšie iniciatívy s podobnými cieľmi. Okrem iného niekoľko členských štátov EÚ dvojstranne, Európska banka pre obnovu a rozvoj (EBOR), USA, Nórsko a Rusko takisto sponzorovali iniciatívy v oblasti jadrovej bezpečnosti, ktoré sa týkajú rovnakých cieľov, ako sú ciele opatrení financovaných v rámci nástroja INSC, alebo ich sledujú. V júni 2025 Svetová banka takisto oznámila svoj zámer podporovať bezpečné, chránené a zodpovedné využívanie jadrovej energie v rozvojových krajinách.

22 Riadenie vlastného osobitného nástroja umožňuje Komisii, aby bola pri výbere svojich priorít nezávislá a flexibilná. Výrazné podobnosti medzi osobitnými cieľmi nástroja INSC a niektorými iniciatívami ostatných relevantných zainteresovaných strán však znamenajú, že Komisii by prospelo posúdenie oblastí na strategickej úrovni, v ktorých môže mať intervencia EÚ najväčší dosah vzhľadom na tieto iniciatívy. Riziko prekrývania, pokiaľ ide o činnosti s rovnakými cieľmi, je obava, na ktorú Rada poukazuje od roku 2008[4] a ktorá je výslovne uvedená v článku 6 nariadenia o INSC. Pravidelne ho nastoľujú aj jednotlivé členské štáty na výročných zasadnutiach výboru INSC a samotná Komisia vo svojich akčných dokumentoch INSC. Napriek prekrývajúcim sa cieľom sme v rámci zmlúv vo vzorke nezistili žiadne prípady dvojitého financovania (t. j. financovanie tej istej činnosti dvakrát). Pravidelné stretnutia Komisie s MAAE v rámci ich memoránd o porozumení a zriadenie platforiem spolupráce darcov na úrovni krajín alebo regiónov (napr. Arménsko, Stredná Ázia, Ukrajina) pomohli zmierniť riziko dvojitého financovania.

Nedostatky v predchádzajúcich strategických dokumentoch

23 Oznámenie z roku 2008 „Riešenie medzinárodných výziev v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany“, ako aj stratégia z roku 2014 a viacročný orientačný program z roku 2021, ktoré prijala Komisia, obsahujú prvky poskytujúce dlhodobejšiu perspektívu spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti. Čiastočne sú však zastarané alebo sa zameriavajú len na nástroj INSC a nenavrhuje sa v nich holistický prístup k medzinárodnej spolupráci v oblasti jadrovej bezpečnosti, ktorý by zahŕňal všetky nástroje, ktoré má Komisia k dispozícii. V prípade stratégie z roku 2014 a programu z roku 2021 konštatujeme aj nedostatočnú identifikáciu oblastí, v ktorých má intervencia EÚ najväčší potenciál priniesť pridanú hodnotu iným prebiehajúcim vnútroštátnym alebo medzinárodným iniciatívam, a to na základe posúdenia potrieb v oblasti bezpečnosti.

[4] Závery Rady o pomoci tretím krajinám v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany, december 2008.

24 Konštatujeme preto, že neexistuje aktuálna, ucelená stratégia pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti. Takýto strategický rámec, ktorý je zakotvený v mandáte udelenom Zmluvou o Euratome, by slúžil ako ďalší odkaz na pridanú hodnotu opatrení EÚ, aké ciele chce Komisia dosiahnuť, aké nástroje plánuje použiť, ktoré zainteresované strany by sa mali zapojiť a ako by sa mali koordinovať. Absencia takejto stratégie, či už samostatnej alebo začlenenej do širšej stratégie spolupráce v oblasti jadrovej energie, je významná vzhľadom na vyvíjajúce sa prostredie jadrovej bezpečnosti (pozri ***prílohu I***), dostupnosť rôznych intervenčných nástrojov a súbežné iniciatívy spolupráce iných medzinárodných aktérov. Znižuje to zrozumiteľnosť, čo sa EÚ snaží dosiahnuť, a bráni koordinovanému vykonávaniu všetkých dostupných nástrojov.

Celkovo je výber opatrení založený na dobre vymedzených potrebách v oblasti jadrovej bezpečnosti, ale chýba mu spoľahlivé stanovenie priorít

25 V tejto časti skúmame proces, ktorým Komisia vybrala opatrenia, ktoré sa majú financovať z nástroja INSC, s cieľom určiť, či bol dôkladný a viedol k výberu najrelevantnejších návrhov opatrení.

Komisia zaviedla dobre podložený výberový proces založený na osobitných potrebách v oblasti jadrovej bezpečnosti

26 V prípade nástroja INSC sú činnosti, ktoré sa majú financovať, opísané v ročnom akčnom pláne, ktorý bol oficiálne prijatý osobitným vykonávacím rozhodnutím Komisie[5]. Prijatie, podobne ako v prípade iných nástrojov medzinárodnej spolupráce riadených Komisiou, je vyvrcholením procesu s niekoľkými krokmi (***ilustrácia 1***).

[5] Článok 7 nariadenia Rady (Euratom) 2021/948, ktorým sa zriaďuje Európsky nástroj pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti (nariadenie o INSC z roku 2021).

Ilustrácia 1 | Hlavné kroky pri prijímaní ročného akčného plánu

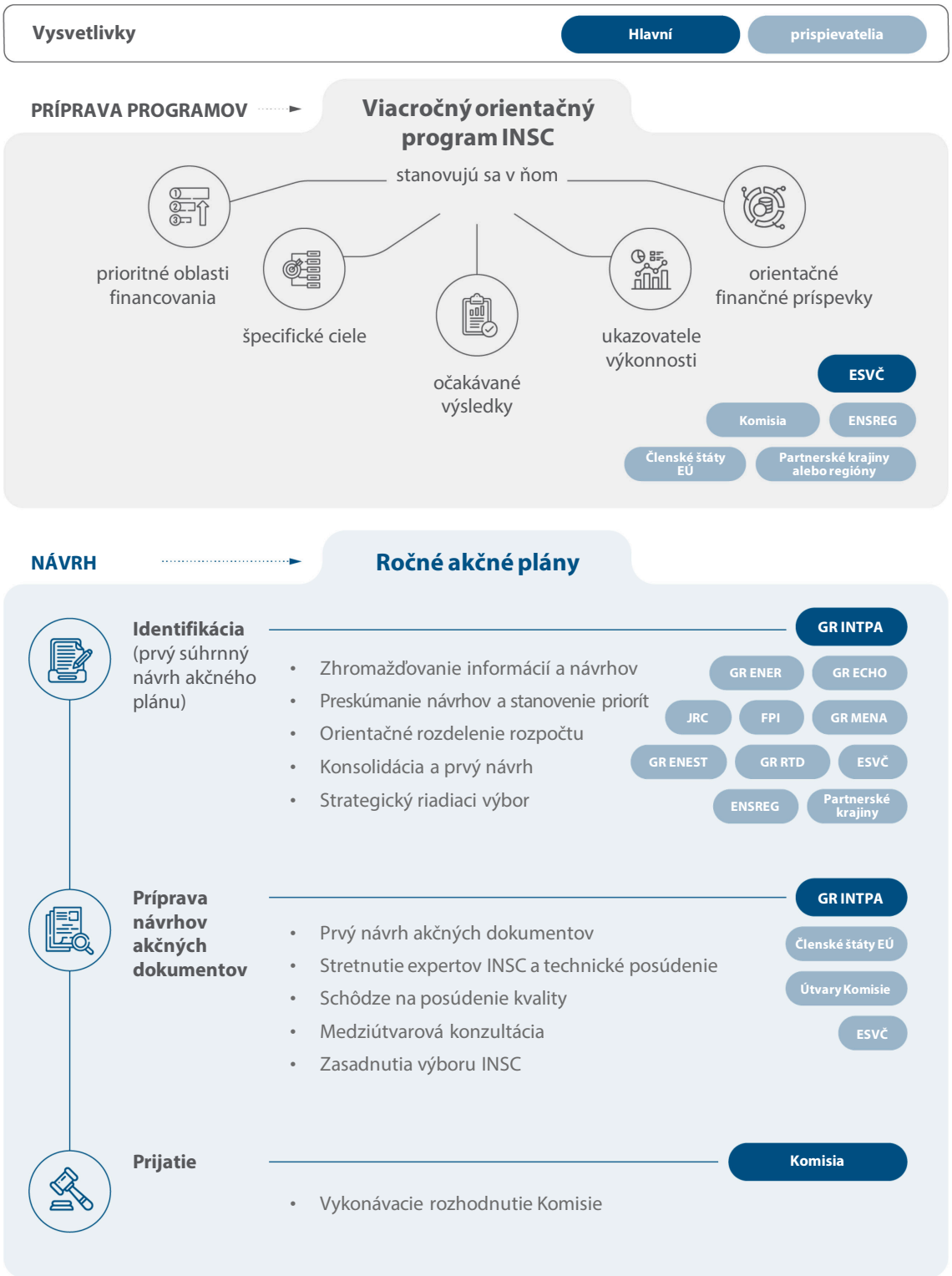

Zdroj: EDA na základe nariadení o INSC a postupov GR INTPA.

27 V súlade s platnými nariadeniami[6] o INSC pripravila Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) v úzkej spolupráci s Komisiou viacročné orientačné programy, ktoré Komisia oficiálne prijala – konkrétne v rokoch 2014, 2017 a 2021. Na základe týchto programov, ale aj priebežného zhromažďovania informácií od viacerých zainteresovaných strán Komisia vypracovala akčné plány, ktoré každoročne podliehali oficiálnemu postupu preskúmania a prijatia.

28 V celkovom procese sa kombinovali žiadosti partnerských krajín s technickými odbornými znalosťami dostupnými v rámci Komisie (najmä prostredníctvom Spoločného výskumného centra a Generálneho riaditeľstva pre energetiku (popri GR INTPA), ako aj z vonkajších zdrojov (najmä prostredníctvom zástupcov jednotlivých členských štátov EÚ). Ťažil aj z geopolitického vstupu ESVČ a konzultácií s inými útvarmi Komisie. Proces, ktorý Komisia zaviedla, vo všeobecnosti poskytol pevný základ na výber príslušných opatrení, ktoré sa zaoberali konkrétnymi potrebami v oblasti jadrovej bezpečnosti v partnerských krajinách. Bez ohľadu na toto kladné posúdenie sme zistili niekoľko nedostatkov opísaných v bodoch ***29*** – ***33***.

Výberu opatrení chýba bodové hodnotenie a zoradenie podľa vopred stanovených kritérií, čím sa znižuje jeho transparentnosť

29 Napriek celkovej dôslednosti procesu výberu opatrení sme zaznamenali nedostatočnú dôslednosť v počiatočných fázach procesu až po počiatočné stanovenie priorít a prvý návrh akčných plánov (pozri ***ilustráciu 1***). Zaznamenali sme najmä, že návrhy opatrení neboli oficiálne hodnotené a zoradené podľa vopred stanovených kritérií s cieľom zabezpečiť, aby sa finančné prostriedky EÚ nasmerovali na vyspelé opatrenia s najvyššou pridanou hodnotou. Hoci preskúmania, ktoré vykonalo GR INTPA, zahŕňali niekoľko relevantných faktorov – napríklad naliehavosť, vyspelosť alebo doplnkovosť – táto analýza nebola systematicky zdokumentovaná spôsobom, ktorý by umožnil zmysluplné a transparentné porovnanie rôznych návrhov opatrení.

---

[6] Článok 12 nariadenia Rady (Euratom) č. 237/2014, ktorým sa ustanovuje nástroj spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti (nariadenie o INSC z roku 2014); článok 17 nariadenia o INSC z roku 2021; článok 9 rozhodnutia Rady 2010/427/EÚ o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť.

30 Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti je súčasťou širšieho úsilia o zachovanie a presadzovanie hodnôt a záujmov EÚ na celom svete[7], pričom potrebu a účinky opatrení financovaných v rámci INSC môžu ovplyvniť aj viaceré geopolitické úvahy. Chýbajúce oficiálne váhy rôznych výberových kritérií však zvyšujú diskrečnú právomoc Komisie pri rozhodnutiach o výbere a znižujú ich transparentnosť. V niektorých prípadoch – najmä v súvislosti so Strednou Áziou a Iránom – z dôkazov, ktoré sme zhromaždili, vyplýva, že opatrenia v rámci INSC, ktoré sme kontrolovali, boli motivované predovšetkým týmito geopolitickými úvahami, a nie rizikom v oblasti jadrovej bezpečnosti, ktoré sa považovalo za dostatočne významné na odôvodnenie ich výberu v súvislosti s konkurenčnými návrhmi v európskom susedstve.

Niektoré opatrenia boli od začiatku ovplyvnené nedostatkami vo vyspelosti alebo nedostatočným preukázaním potreby financovania zo strany EÚ

31 V určitých prípadoch sme zaznamenali, že niektoré opatrenia INSC, ktoré sme kontrolovali, boli vybrané a začali napriek výzvam a nedostatočnej vyspelosti, ktoré boli známe od začiatku.

a) Opatrenia zamerané na zlepšenie jadrovej bezpečnosti a bezpečnostných záruk v Iráne vychádzali zo spoločného komplexného akčného plánu (JCPoA) z roku 2015, ktorý schválila Bezpečnostná rada OSN. Odstúpenie Spojených štátov od tejto dohody v roku 2018, znásobené postupným nedodržiavaním záväzkov Iránu podľa JCPoA od roku 2019, malo významný vplyv na kľúčové podmienky úspešného ukončenia opatrení EÚ týkajúcich sa spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti. V tejto súvislosti sme zaznamenali niekoľko upozornení vydaných MAAE o jej schopnosti poskytnúť uistenie o výlučne mierovej povahe iránskeho jadrového programu[8]. V súlade so závermi Rady z rokov 2019 a 2022 Komisia naďalej plnila záväzok EÚ v rámci JCPoA. V decembri 2021 a novembri 2023 začala uzatvárať nové zmluvy v rámci nástroja INSC v celkovej hodnote 11,6 mil. EUR. Ich uzavretie však trvalo dlho (16 resp. 53 mesiacov po rozhodnutiach Komisie o financovaní) a od začiatku boli ovplyvnené aj závažnými obmedzeniami vo vykonávaní. Tieto obmedzenia sa týkali cestovania úradníkov EÚ a Iránu a ťažkostí s dodávkou vybavenia z dôvodu opätovného uloženia sankcií po odstúpení USA. V skutočnosti to výrazne spomalilo vykonávanie opatrení.

---

[7] Odôvodnenie 1 nariadenia o INSC z roku 2021.

[8] Vyhlásenie MAAE o bezpečnostných zárukách z roku 2021 a 2022.

b) Pokiaľ ide o sanáciu pôvodných lokalít ťažby uránu v Strednej Ázii, pôvodný príspevok Komisie v roku 2015 vo výške 16,45 mil. EUR bol poskytnutý bez štúdií uskutočniteľnosti (ktoré boli k dispozícii až v neskoršej fáze), presných odkazov na celkový časový rámec a náklady na sanačné činnosti, ktoré Komisia zamýšľala podporiť, alebo bez akýchkoľvek prísľubov od medzinárodných darcov iných ako EÚ. To napokon prispelo k oneskoreniam vo vykonávaní.

c) V Arménsku sa v rámci opatrení Komisie vo veľkej miere využívali „zmluvy založené na poplatkoch“, najímali sa odborníci a sprístupňovali sa konečným užívateľom, vo väčšine prípadov bez toho, aby sa vopred vymedzili presné očakávané výstupy. Namiesto toho boli vymedzené na začiatku opatrení a počas ich vykonávania sa mohli zmeniť. V týchto prípadoch zostali riziká súvisiace s nedodaním očakávaných výstupov na Komisii a dve zo štyroch zmlúv viedli k dodatočnej práci v rámci následných zmlúv. Táto situácia bola zaznamenaná aj v jednej dohode o príspevku týkajúcej sa sanačných prác na Ukrajine.

32 V prípade podpory arménskej jadrovej elektrárne, zariadenia generujúceho príjmy, výberový postup Komisie nezahŕňal analýzu schopnosti prijímateľa financovať svoje vlastné programy na zvýšenie bezpečnosti, za ktoré podľa medzinárodných noriem[9] zodpovedá v prvom rade prevádzkovateľ jadrového zariadenia.

33 V prípade podpory sanácie bývalej jadrovej elektrárne Černobyľ na Ukrajine a nakladania s vyhoretým palivom sme zaznamenali, že Komisia sa po výmenách informácií na vysokej úrovni s príslušnými členskými štátmi EÚ rozhodla prispieť na tieto činnosti nad rámec historického rozdelenia zaťaženia, ktoré sa predtým dodržiavalo medzi krajinami G7 a EÚ, pôvodnými realizátormi a hlavnými darcami. V rokoch 2015 a 2016 predstavovali príspevky Komisie do Fondu na ochranný kryt černobyľského reaktora 70 mil. EUR (42 % kombinovaných príspevkov), pričom by boli obmedzené na 45,6 mil. EUR, ak by podiel príspevku EÚ zostal rovnaký ako v predchádzajúcom prísľube (27,6 % v roku 2011). Podobnú situáciu sme zaznamenali v súvislosti s príspevkom na účet jadrovej bezpečnosti za rok 2017, z ktorého sa okrem iného financovalo zariadenie na suché vyhoreté palivo v Černobyle: príspevok Komisie vo výške 19,1 mil. EUR predstavoval 39 % celkovej sumy skupiny G7 a EÚ, čo presiahlo historický podiel zaťaženia EÚ o 5,4 mil. EUR. Celkový európsky príspevok (EÚ, Francúzsko, Nemecko, Taliansko a Spojené kráľovstvo) zostal obmedzený na 65 % celkového úsilia, čo v skutočnosti znamená, že rozpočet EÚ čiastočne nahradil historické príspevky európskych členov skupiny G7.

---

[9] MAAE, *Fundamental Safety Principles, Safety Fundamentals No SF-1*.

Podpora EÚ prispela k realizácii rôznych a niekedy zložitých opatrení, ale často čelila oneskoreniam a v niektorých prípadoch vyšším nákladom a rizikám z hľadiska udržateľnosti

34 V tejto časti skúmame, či opatrenia v oblasti jadrovej bezpečnosti financované EÚ priniesli plánované výstupy včas a v rámci rozpočtu. Skúmame aj to, či sa v príslušných zmluvách stanovila dlhodobejšia udržateľnosť týchto výstupov, a v prípade potreby sme identifikovali osobitné riziká pre ich udržateľnosť.

EÚ podporila realizáciu širokej škály opatrení vrátane veľkých a zložitých projektov

35 V období 2014 – 2024 sa z nástroja INSC financovalo 173 zmlúv, ktoré sa vzťahovali na opatrenia v 20 partnerských krajinách a siedmich nadnárodných regiónoch. Rozsah a povaha týchto opatrení boli rôzne a zahŕňali vzdelávanie a odbornú prípravu, poskytovanie odborných znalostí zainteresovaným stranám pri príprave a preskúmaní osobitných bezpečnostných dokumentov a dodávky zariadenia, infraštruktúry a sanačných prác súvisiacich s bezpečnosťou. Koncovými používateľmi podpory EÚ boli zvyčajne jadroví regulátori v partnerských krajinách a prevádzkovatelia jadrových zariadení alebo pôvodných lokalít ťažby uránu. V ***prílohe II*** sú uvedené podrobnosti o zmluvách zo vzorky.

36 Zo 14 zmlúv, ktoré sme vybrali do vzorky, bolo päť v čase konania auditu úplne uzavretých a pôvodne plánované činnosti v rámci ďalších dvoch boli v podstate ukončené. V súvislosti s týmito siedmimi zmluvami sme zaznamenali zmiešaný obraz: päť z nich dosiahlo plánované výstupy; jedna dosiahla väčšinu, ale nie všetky dohodnuté výstupy; a platnosť jednej zmluvy uplynula bez toho, aby sa dosiahli hlavné očakávané výstupy.

37 EÚ podporila realizáciu niekoľkých rozsiahlych a zložitých opatrení. V ***rámčeku 2*** sú zdôraznené tri opatrenia, ktoré získali najväčšie príspevky EÚ v období 2014 – 2024, a to približne 137 mil. EUR alebo 34 % celkových pridelených prostriedkov EÚ. Vykonávanie sa uskutočnilo v spolupráci s EBOR, ktorá spravovala účelové finančné prostriedky združujúce zdroje od EÚ aj iných darcov. Zatiaľ čo dve opatrenia v Černobyle boli dokončené, v prípade účtu pre sanáciu životného prostredia (ERA) vykonávanie prebiehalo v čase konania auditu.

Rámček 2

Rozsiahle opatrenia financované z INSC

Fotografia 3: Nový bezpečný sarkofág v Černobyle

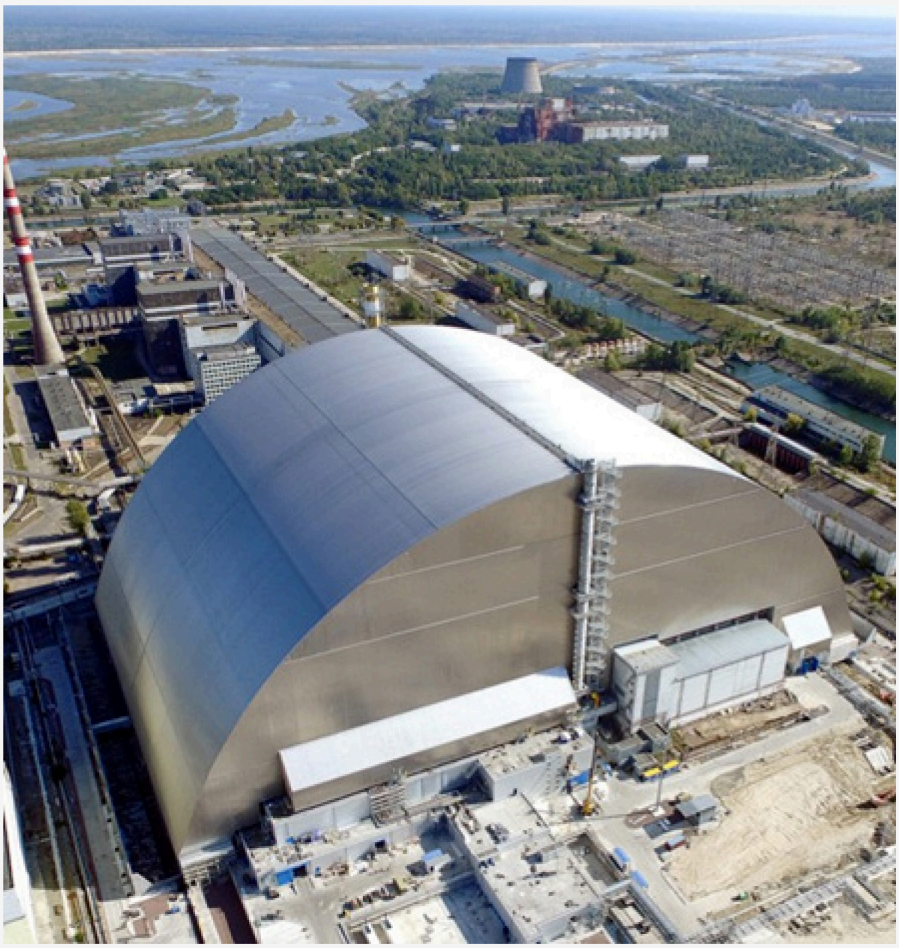

Zdroj: černobyľská jadrová elektráreň.

Oblúkový sarkofág zakrýva zvyšky černobyľského reaktora 4, ktorý bol zničený pri havárii v roku 1986. Jeho účelom je zmierniť riziká vyplývajúce z degradácie a možného zrútenia existujúceho „ochranného krytu tohto objektu“, ktorý bol postavený v nebezpečných podmienkach krátko po nehode. V rámci plánu vykonávania ochranného krytu bol nový sarkofág dokončený v roku 2019 s cieľom zabrániť rádioaktívnej kontaminácii vonkajšieho prostredia a umožniť demontáž starého krytu vo vnútri. Celkový príspevok EÚ počas kontrolovaného obdobia bol 70,5 mil. EUR. Práce spojené s realizáciou plánu, vrátane stabilizácie starého krytu, nového sarkofágu a súvisiacich činností, dosiahli celkovú výýšku 2,2 mld. EUR (pozri ***ilustráciu 3***). Boli financované z fondu na ochranný kryt černobyľského reaktora, na ktorý EÚ, hlavný darca, prispela sumou približne 432 mil. EUR (alebo takmer 20 % celkových nákladov).

Fotografia 4: Zariadenie na suché vyhoreté palivo v Černobyle

Zdroj: Štátne vedecko-technické centrum pre jadrovú a radiačnú bezpečnosť (SSTC NRS).

Zariadenie umožňuje skladovanie vyhoretého jadrového paliva z prevádzky blokov 1 – 3 černobyľskej jadrovej elektrárne, z ktorých posledný bol odstavený v roku 2000. Suché skladovanie 21 000 vyhoretých palivových kaziet je navrhnuté tak, aby sa zmiernili riziká úniku vody a zlyhania chladenia spojené s mokrým skladovaním, ktoré sa používa v súčasnosti. Nové zariadenie bolo dokončené v roku 2021 a odvtedy postupne prijíma kazety s vyhoretým palivom, ktoré sú zabalené v cylindrických kanistroch. Celkový príspevok EÚ počas kontrolovaného obdobia bol 19,1 mil. EUR. Od začatia projektu v roku 1996 do konca roka 2024 stála výstavba tohto zariadenia celkovo 486 mil. EUR (pozri ***ilustráciu 3***).

Fotografia 5: Sanácia pôvodných lokalít ťažby uránu v Strednej Ázii

Zdroj: EDA.

Z účtu ERA spolufinancovaného EÚ sa podporujú cielené sanačné činnosti v siedmich prioritných pôvodných lokalitách ťažby uránu v Kirgizsku, Tadžikistane a Uzbekistane. Na základe štúdií uskutočniteľnosti a posúdení vplyvu na životné prostredie sanačné práce zahŕňajú zakrytie alebo oplotenie kontaminovaných oblastí, uzavretie banských šácht (vertikálne otvory) a štôlní (horizontálne otvory), premiestnenie alebo stabilizáciu nádrží na rádioaktívnu hlušinu a skládok odpadových hornín, predchádzanie erózii a demoláciu nebezpečných kontaminovaných štruktúr. Cieľom účtu ERA je znížením vystavenia kontaminovanej pôde a vode obnoviť bezpečné životné podmienky pre ľudí v husto osídlenom regióne údolia Ferghana. Celkový príspevok EÚ bol 47,2 mil. EUR. K októbru 2025 prebiehali sanačné činnosti (pozri ***ilustráciu 3***).

Opatrenia boli často dokončené neskoro a v niektorých prípadoch prekročili rozpočet

38 Pri opatreniach v kontrolovanej vzorke často dochádzalo k oneskoreniam pri vykonávaní ich činností. Celkovo len dve zo 14 zmlúv financovaných z nástroja INSC dosiahli výstupy v lehote stanovenej v pôvodných zmluvách podpísaných Komisiou (pozri ***ilustráciu 2***). Vo veľkej väčšine prípadov došlo k oneskoreniam, a to buď v súvislosti s dátumom ich úplného dokončenia (sedem prípadov), alebo v súvislosti s dosiahnutím interných míľnikov v rámci zmlúv, ktoré v čase konania auditu stále prebiehali (štyri prípady). Oneskorenia sa pohybovali od 11 do 48 mesiacov, v piatich prípadoch si vyžadovali oficiálnu zmenu trvania zmluvy. V jednom prípade platnosť zmluvy uplynula bez toho, aby sa dosiahol niektorý z jej hlavných výstupov, a to najmä z dôvodu nezabezpečenia rámcových dohôd so zúčastnenými krajinami, ako aj z dôvodu účinkov pandémie COVID-19 (pozri aj bod ***36***).

Ilustrácia 2 | Trvanie opatrení financovaných z INSC v kontrolovanej vzorke

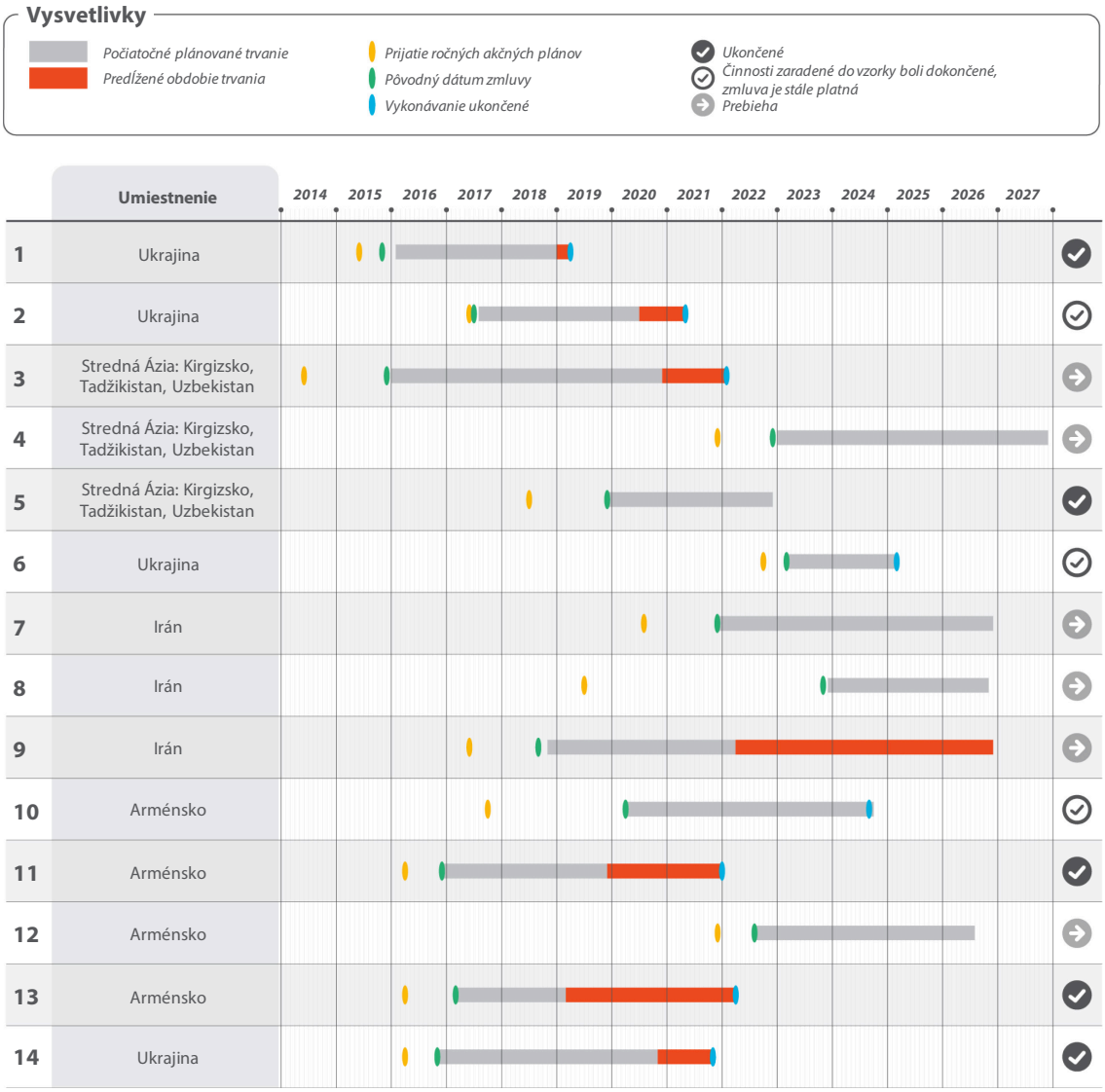

Poznámka: V troch prípadoch (2, 6 a 10), hoci zmluvy stále prebiehajú z administratívneho hľadiska, boli činnosti, ktoré sme vybrali do vzorky, dokončené.

Zdroj: EDA na základe zmlúv a správ o vykonávaní poskytnutých Komisiou alebo jej implementujúcimi partnermi k júnu 2025.

39 V niektorých prípadoch túto situáciu ešte znásobili skutočné náklady presahujúce ich pôvodné rozpočty, aj keď v tejto súvislosti je kontrolovaná vzorka veľmi rôznorodá. Zo 14 zmlúv vo vzorke sa v rámci piatich zmlúv v čase konania nášho auditu zrealizovali plánované činnosti. Medzi nimi sme zistili dva prípady, keď sa výstupy dosiahli v rámci pôvodne plánovaného rozpočtu, zatiaľ čo v troch ďalších prípadoch bol tento rozpočet prekročený.

Rozsiahle opatrenia financované z nástroja INSC

40 Tri najväčšie opatrenia nástroja INSC (pozri *rámček 2*) boli dlhodobé záväzky viacerých zainteresovaných strán a zložité záväzky, čo nevyhnutne prinieslo jedinečné výzvy pri ich vykonávaní. Nový bezpečný sarkofág v Černobyle bol prvou stavbou svojho druhu a sanácia pôvodných lokalít ťažby uránu v Strednej Ázii zahŕňa tri rôzne krajiny a sedem rôznych lokalít. Z *ilustrácie 3* vyplýva, že tieto opatrenia boli alebo stále sú ovplyvnené oneskoreniami a značným prekročením celkových nákladov.

Ilustrácia 3 | Špecifická analýza rozsiahlych opatrení

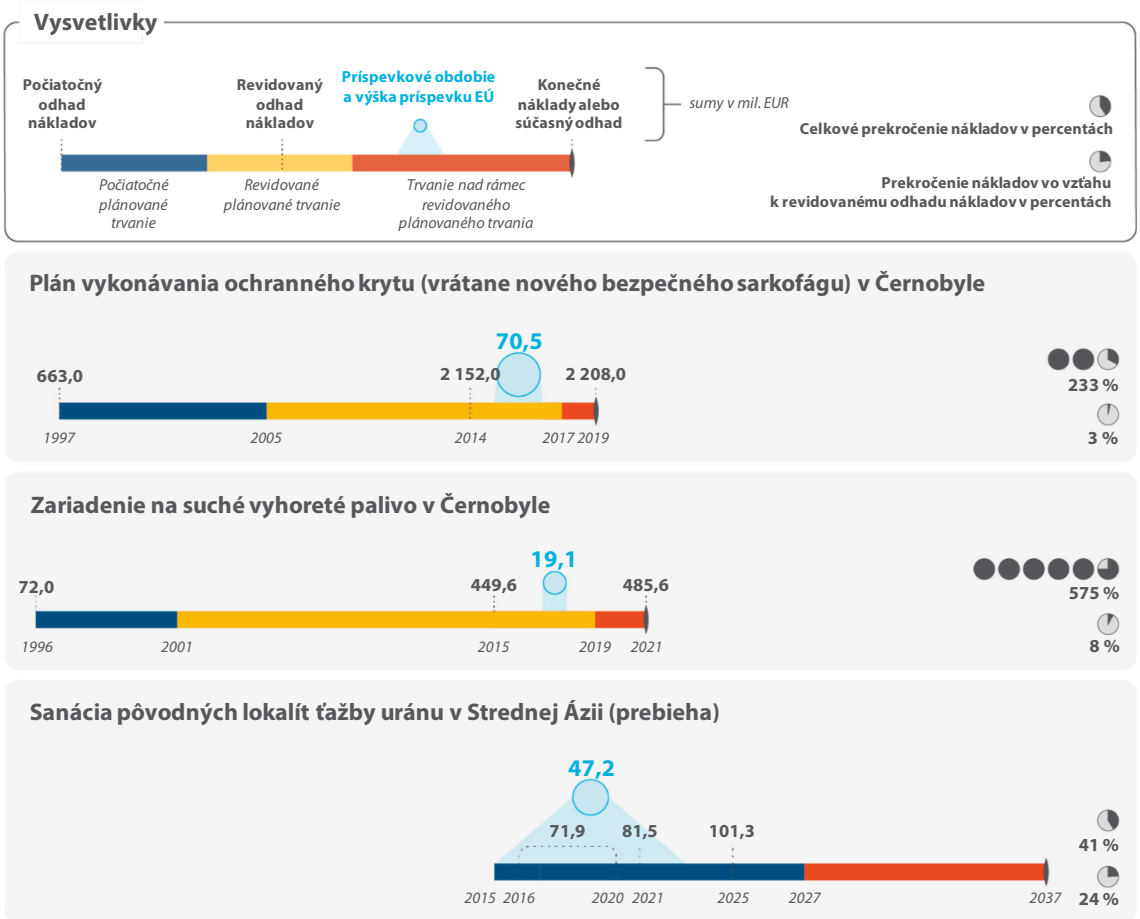

Poznámka: Príspevok EÚ sa vzťahuje na granty z nástroja INSC udelené len v období 2014 – 2024. Počiatočné odhady získané zo štúdií uskutočniteľnosti, plánov vykonávania alebo dohôd o grante, ak sú k dispozícii. Priebežné a konečné odhady získané zo správ o vykonávaní.

Zdroj: EDA na základe údajov Komisie, EBOR a koordinačnej skupiny pre pôvodné lokality ťažby uránu.

41 V prípade infraštruktúry spolufinancovanej z nástroja INSC v Černobyle (vrátane nového bezpečného sarkofágu a zariadenia na suché vyhoreté palivo) sa odhady nákladov od začatia týchto opatrení zvýšili, a to najmä z dôvodu technických a regulačných prekážok, ale aj v dôsledku hospodárskych faktorov, ako sú riziká inflácie a výmenného kurzu, ktoré v konečnom dôsledku znášali fondy spravované EBOR. Tieto zvýšenia napokon viedli k medzerám vo financovaní a vyžiadali si dodatočné príspevky od darcov – 70 mil. EUR z rozpočtu EÚ na podporu nového bezpečného sarkofágu a 19,1 mil. EUR na zariadenie na suché vyhoreté palivo. Takéto oneskorenia a zvyšovanie nákladov naďalej ovplyvňovali opatrenia až do konca ich vykonávania. V prípade nového bezpečného sarkofágu finančné stimuly ponúknuté dodávateľovi za včasné splnenie vybraných míľnikov prispeli k zníženiu oneskorení a zvýšeniu nákladov po roku 2014. V prípade zariadenia na suché vyhoreté palivo sa takéto stimuly neposkytli. Konečný účinok bol znásobený ďalšími prerušeniami súvisiacimi s pandémiou ochorenia COVID-19 a stále závisí od prebiehajúceho arbitrážneho konania medzi prijímateľom a jeho dodávateľom.

42 Účet ERA bol zriadený v roku 2015 a od začiatku bol ovplyvnený oneskorenou dostupnosťou potrebných štúdií uskutočniteľnosti, ktoré sa vydávali len postupne v rokoch 2016 až 2020. Túto situáciu ešte znásobili pretrvávajúce medzery vo financovaní (pozri ***rámček 3***) a v prípade Uzbekistanu počiatočný nedostatok technických, administratívnych a finančných kapacít prijímajúcej organizácie.

Rámček 3

Pretrvávajúca medzera vo financovaní ovplyvňujúca účet ERA

Takmer desať rokov po zriadení ERA a menej než 3 roky pred jeho plánovaným uzatvorením v decembri 2027 boli úplne sanované len štyri menšie lokality. Na základe našej analýzy je nepravdepodobné, že sa sanácia zvyšných troch väčších lokalít, ktoré predstavujú 86 % celkových nákladov, dokončí pred rokom 2032 (Kirgizsko) a 2037 (Tadžikistan). V prípade Tadžikistanu existuje vzhľadom na obmedzenia financovania a vysokú úroveň potrebných investícií riziko, že sa sanácia nemusí uskutočniť.

Príspevok EÚ vo výške 47,2 mil. EUR (alebo 83 % zdrojov ERA) a príspevky vo výške približne 10 mil. EUR od iných medzinárodných darcov[10] sa doteraz ukázali ako nedostatočné na pokrytie všetkých odhadovaných nákladov ERA, čo viedlo k oneskoreniam pri začatí sanačných prác. Počas tohto desaťročného obdobia (od roku 2015 do roku 2024) Komisia s podporou EBOR zorganizovala len jednu konferenciu darcov v roku 2018.

Medzera vo financovaní ERA sa takisto zvýšila, pretože sa ukázalo, že sanácia je drahšia, ako sa pôvodne plánovalo. Hoci sa v počiatočných štúdiách uskutočniteľnosti uvádzali celkové náklady na týchto sedem lokalít vo výške približne 72 mil. EUR, podľa súčasných odhadov sa táto suma zvyšuje na 101,3 mil. EUR (nárast o 41 %). Hlavnou hnacou silou týchto zvýšení bola úprava riešenia sanácie lokality Mailuu-Suu v Kirgizsku v nadväznosti na ďalšie štúdie v reakcii na zemetrasenie v Turecku v roku 2023. Medzi ďalšie prispievajúce faktory patrili náklady na riadenie účtované externými konzultantmi, ktoré boli vyššie ako náklady predpokladané v štúdiách uskutočniteľnosti, a inflácia.

Okrem nákladov na výstavbu a riadenie sa musia z účtu ERA pokryť aj administratívne výdavky, ktoré vznikli implementujúcemu partnerovi. Každoročne ich schvaľujú darcovia ERA. K 30. augustu 2025 dosiahli výšku 4,4 mil. EUR, čo prispelo k rozdielu medzi dostupnými finančnými prostriedkami a výdavkami.

43 V nariadení o rozpočtových pravidlách sa umožňuje odmeňovanie implementujúcich partnerov na základe výkonnosti[11]. Zaznamenali sme však nedostatok výkonnostných podnetov v zmluvných dojednaniach medzi Komisiou a jej implementujúcimi partnermi v zmluvách v rámci nepriameho riadenia, ktoré sme kontrolovali.

[10] Belgicko, Litva, Nórsko, Španielsko, Švajčiarsko a Spojené štáty.

[11] Článok 155 nariadenia (EÚ) 2018/1046 alebo článok 158 nariadenia (EÚ) 2024/2509.

Úver Euratomu na rozsiahly program Ukrajiny na zvýšenie bezpečnosti

44 Vykonávanie rozsiahleho programu na zvýšenie bezpečnosti vo všetkých aktívnych jadrových elektrárňach na Ukrajine, ktorý je financovaný úverom Euratomu vo výške 300 mil. EUR, vykazuje vzorec oneskorení a prekročení nákladov podobný iným rozsiahlym opatreniam financovaným z nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti. V čase, keď Komisia vyplatila prvú splátku vo výške 50 mil. EUR v roku 2017, dlžník už požiadal o predĺženie dátumu dokončenia programu z roku 2017 na rok 2020. Do konca roka 2021, keď Euratom schválil konečné vyplatenie prostriedkov, bolo úplne dokončených len 81 % opatrení. Hoci miera dokončenia dosiahla k 31. decembru 2024 84 %, vykonávanie zvyšku programu sa ešte viac oneskorilo. Dlžník neočakával dokončenie pred rokom 2030 a poukázal na to, že v dôsledku prebiehajúcej vojny nie je možné určiť predpokladaný dátum dokončenia. Celkovo sa odhad nákladov na program zvýšil z 1,4 mld. EUR na 1,6 mld. EUR (16 %). Príspevok EÚ na program zostal obmedzený na pôvodný úver vo výške 300 mil. EUR.

45 Oneskorenia boli takmer od začiatku spôsobené pomalým zriaďovaním štruktúr riadenia projektov a plnením iných predbežných podmienok, čo bránilo vyplateniu finančných prostriedkov z Euratomu a EBOR. Túto situáciu ešte zhoršilo obmedzené vlastné financovanie dlžníkov a požiadavky Ukrajiny na elektrickú energiu, ktoré skrátili trvanie technických výpadkov, počas ktorých bolo možné vykonať modernizáciu. Od roku 2022 sa oneskorenia zhoršili v dôsledku útočnej vojny Ruska proti Ukrajine, ktorá má závažné dôsledky na vykonávanie programu. Najmä obsadenie Záporožskej jadrovej elektrárne viedlo k pozastaveniu plánovaných prác na zvýšenie bezpečnosti a výroby elektrickej energie spolu so stratou príslušných príjmov.

V niektorých prípadoch zostáva dlhodobá udržateľnosť významnou výzvou

46 Ukrajina bola najväčším prijímateľom medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti v období 2014 – 2024, pričom získala podporu vo výške 170 mil. EUR vo forme grantov a 300 mil. EUR vo forme úverov. Okupácia jadrových zariadení Ruskom a pokračujúca agresia však znamenajú, že dlhodobá udržateľnosť týchto investícií je ohrozená a naďalej závisí od pokračovania tejto podpory, ak je fyzicky dostupná. Poznamenávame najmä tieto skutočnosti:

a) v rokoch 2022 až 2024 sa z nástroja INSC pridelilo viac než 15 mil. EUR predovšetkým na obnovu vybavenia a zariadení poškodených alebo vyrabovaných ruskými silami. Táto podpora sa čiastočne (7 mil. EUR) poskytla prostredníctvom účtu pre medzinárodnú spoluprácu v Černobyle. Ide o ďalší fond viacerých darcov spravovaný EBOR, ktorý prispôsobil svoj pôvodný cieľ pomôcť pri vyraďovaní černobyľskej jadroej elektrárne z prevádzky tak, aby zahŕňal obnovenie jadrovej bezpečnosti v zóne vylúčenia.

b) Vo februári 2025 zasiahol dron strechu nového bezpečného sarkofágu nad blokom 4 černobyľskej jadrovej elektrárne, ktorý je jedným z rozsiahlych opatrení spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti. Poškodil samotnú strechu a spôsobil požiar, ktorý zničil časť vnútorných vrstiev. Po 22 rokoch projektových a stavebných prác a investovaní 2,2 mld. EUR v rámci plánu vykonávania ochranného krytu (z toho 432 mil. EUR z rozpočtu EÚ) nový sarkofág už nespĺňa svoj účel a vyžaduje si rozsiahle opravy, čo potvrdila MAAE. Ukrajinské orgány stále posudzujú náklady a zdroje financovania týchto opráv s podporou účtu spolupráce.

Fotografia 6: Poškodená strecha nového bezpečného sarkofágu v Černobyle

Zdroj: černobyľská jadrová elektráreň.

c) Presun vyhoretých palivových kaziet do novovybudovaného zariadenia na suché vyhoreté palivo v Černobyle sa v dôsledku vojny výrazne spomalil. V porovnaní s pôvodným cieľom presunúť 2 500 kaziet ročne bolo v období 2022 – 2024 v skutočnosti presunutých v priemere menej než 630. Na základe informácií od prijímateľa zostalo k júnu 2025 v starom mokrom sklade takmer 17 000 kaziet (80 % z celkového počtu).

d) Dlžník úveru Euratomu doteraz dodržiaval podmienky splácania, ktoré sú obmedzené na ročné úroky do roku 2027. Rozpočet EÚ teda nezaznamenal žiadnu skutočnú stratu. Finančná situácia dlžníka sa však v dôsledku vojny, a najmä straty Záporožskej jadrovej elektrárne, ktorá tesne pred vypuknutím vojny vyrábala približne 44 % elektrickej energie spoločnosti, zhoršila. Budúce dodržiavanie podmienok splácania splátok úveru v kontexte prebiehajúcej vojny môže závisieť od pokračujúcej podpory zo strany medzinárodného spoločenstva.

47 V strategickom hlavnom pláne sanácie pôvodných lokalít ťažby uránu v Strednej Ázii sa regionálny systém monitorovania vody vymedzuje ako ústredná zložka stratégie sanácie. Opatrenie spustené v rámci nástroja INSC, ktorého cieľom bolo zaviesť tento monitorovací systém, sa však skončilo v roku 2022 bez toho, aby sa dosiahol niektorý z jeho kľúčových cieľov – systém nebol nainštalovaný. To oslabuje udržateľnosť sanačných prác tým, že bráni včasnému varovaniu o cezhraničnej kontaminácii, koordinácii a výmene údajov medzi tromi príslušnými krajinami. Okrem toho v prípade Uzbekistanu bola zodpovednosť za dlhodobú udržateľnosť sanovaných lokalít pridelená štátnej agentúre až v novembri 2025 a mechanizmy potrebné na účinné vykonávanie tejto zodpovednosti sa v tom čase stále vypracúvali. V prípade Tadžikistanu (pozri ***rámček 3***) oneskorenie pri vykonávaní sanačných prác ďalej predlžuje a zvyšuje riziko cezhraničnej kontaminácie.

48 V Arménsku trvalá podpora EÚ pre jadrový regulačný orgán a elektráreň od 90. rokov 20. storočia zatiaľ neviedla k sebestačnosti na vnútroštátnej úrovni. Regulačný orgán aj prevádzkovateľ naďalej zápasia s pretrvávajúcim nedostatkom zamestnancov či chýbajúcimi odbornými znalosťami, ktoré sa zmiernili medzinárodnou pomocou zo strany EÚ, ako aj MAAE, Nemecka, Ruska a Spojených štátov. Ku koncu roka 2024 prebiehalo päť rôznych opatrení financovaných z INSC v celkovej hodnote približne 12 mil. EUR. Takáto spolupráca sa výslovne predpokladá v dokumentoch o širšej spolupráci, ako je dohoda o komplexnom a posilnenom partnerstve medzi EÚ a Arménskom, ktorá je v platnosti od roku 2021, a plán odolnosti a rastu z roku 2024. Komisii však chýba ucelený prístup k vyradeniu existujúcej jadrovej elektrárne z prevádzky.

49 Celkovo sme v našej vzorke zistili, že dohody o poskytnutí podpory EÚ na opatrenia v oblasti jadrovej bezpečnosti prostredníctvom nástroja INSC neobsahujú ustanovenia o udržateľnosti, v ktorých by sa od koncových používateľov vyžadovalo, aby počas určitého minimálneho obdobia používali a udržiavali výstupy financované EÚ (infraštruktúra, vybavenie alebo školiaci materiál). Pozitívom je, že v zmluve Komisie o dodávkach, ktorú sme preskúmali, sa podporuje udržateľnosť zahrnutím financovania prvého súboru náhradných dielov a podporou koncových užívateľov počas inštalácie.

Monitorovanie zo strany Komisie je vo viacerých aspektoch nedostatočné

50 V tejto časti skúmame, či Komisia zriadila spoľahlivý monitorovací systém na sledovanie vykonávania úveru Euratomu a nástroja INSC, ako aj skutočného vplyvu jej opatrení na jadrovú bezpečnosť.

Komisia sa spolieha na monitorovaciu prácu tretích strán, pokiaľ ide o úver Ukrajine, bez jasného rámca úloh a povinností

51 V júni 2013 Komisia schválila úver Euratomu do výšky 300 mil. EUR na podporu rozsiahleho programu zvyšovania bezpečnosti jadrových elektrární na Ukrajine, ktorý má realizovať ich prevádzkovateľ Energoatom, spoločnosť vo vlastníctve ukrajinského štátu. Tento úver, ktorý je krytý zárukou vydanou ukrajinským štátom, nasledoval po tom, ako EBOR v marci 2013 schválila podobný úver v rovnakej výške a na rovnaký účel. Pri vykonávaní svojho rozhodnutia Komisia v auguste 2013 podpísala dohodu o úverovom mechanizme so spoločnosťou Energoatom (dlžníkom) a v rokoch 2017 až 2021 vyplatila celú sumu 300 mil. EUR v štyroch splátkach. Komisia schválila takéto vyplácanie na základe i) žiadostí vydaných dlžníkom, v ktorých sa potvrdzuje, že boli splnené všetky uplatniteľné podmienky úveru, a ii) osvedčení vydaných monitorujúcim konzultantom, ktorého najala a riadi EBOR v mene oboch veriteľov.

52 Zistili sme však, že monitorovanie čerpania úveru zo strany Komisie bolo vo viacerých aspektoch nedostatočné. Dlžník niekoľkokrát upravil pôvodný plán realizácie zvýšenia bezpečnosti a hoci tieto zmeny oznámil obom veriteľom, Komisia ho nikdy oficiálne neschválila, a to napriek výslovnej požiadavke uvedenej v dohode o úverovom mechanizme. Komisia uviedla, že sa namiesto toho spoliehala na opatrenia EBOR týkajúce sa jej vlastného úveru (pozri bod *54*). Okrem toho zo štyroch žiadostí o odklad dátumu celkového dokončenia (pozri aj body *44* – *45*) Komisia oficiálne neschválila ani dve žiadosti, ktoré boli predložené od roku 2022. Monitorujúci konzultant informoval o opakovaných porušeniach niektorých ustanovení zmluvy o úvere, napríklad o tom, že dlžník v plnej miere nesplnil požiadavky na poistenie, nepreukázal, že jeho príjmy z elektriny pokrývajú jeho náklady vrátane nákladov súvisiacich s jadrovou bezpečnosťou, a neprispieval do fondu na vyraďovanie z prevádzky v období 2020 – 2024. Takéto situácie sú v zmluve o úvere opísané ako možné prípady nesplácania úveru Euratomu, čo Komisii umožňuje požadovať jeho zrušenie, ak ešte nebol vyplatený, alebo urýchlené splatenie. Komisia však neposkytla dôkazy o tom, že posúdila, či tieto porušenia odôvodňovali takéto kroky, ani o tom, že sa usilovala o ich riešenie.

53 Komisia okrem toho schválila každé vyplatenie úveru v období 2017 – 2021 bez potvrdenia, že sa tieto vyplatenia prostriedkov týkali nákladov, ktoré už dlžníkovi vznikli a ktoré dlžník zaplatil. Tým sa znižuje istota, že sa finančné prostriedky EÚ použili výlučne na podporu programu na zvýšenie bezpečnosti. Podľa správy konzultanta dlžník do konca roka 2021 vynaložil na projekt len 235 mil. EUR z celkovej sumy 300 mil. EUR, ktorú v tom čase dostal od Euratomu. Hoci dlžník v nasledujúcich rokoch postupne realizoval dodatočné výdavky súvisiace s projektom, do júna 2025 pretrvávali nedostatočné výdavky vo výške 10 mil. EUR.

54 Komisia navyše nevytvorila oficiálny vzťah s tretími stranami, ktoré zohrávajú významnú úlohu v úvere od Euratomu, najmä s EBOR, o ktorú sa Komisia v konečnom dôsledku opierala, pokiaľ ide o monitorovanie. Zahŕňa to vzťah s monitorujúcim konzultantom, v ktorom je zmluvnou stranou EBOR, ale nie Komisia. Komisii bola doručená kópia pôvodnej zmluvy o monitorovaní, ktorej platnosť uplynula v roku 2018. Aj keď Komisia naďalej dostávala štvrťročné monitorovacie správy, ako aj osvedčenia na podporu svojich rozhodnutí schváliť vyplácanie úveru, od tohto dátumu nevedela o rozsahu a podmienkach, za ktorých sa takéto služby naďalej poskytovali aj po roku 2018.

Vo väčšine prípadov sa monitorovanie zameriava na výstupy, nie na skutočné zlepšenie jadrovej bezpečnosti

55 Dohody o grante v rámci spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti zvyčajne obsahujú „vzor logického rámca“ ako súčasť monitorovacieho rámca Komisie. V tomto rámci sa Komisia a jej protistrana dohodnú na očakávaniach týkajúcich sa financovaného opatrenia, pokiaľ ide o jeho ciele, konkrétne výstupy a celkový vplyv. Vzor obsahuje ukazovatele s východiskovými hodnotami, cieľmi a harmonogramom ich dosiahnutia. Ide o osvedčený postup, ktorý Komisii umožňuje monitorovať vykonávanie opatrení a potenciálne posudzovať a agregovať ich účinky. Monitorovanie vykonávania opatrení Komisiou okrem toho posilňujú aj ďalšie prvky:

a) využívanie odborných znalostí, ktoré sú k dispozícii v rámci Spoločného výskumného centra, na pomoc GR INTPA pri technickom sledovaní prebiehajúcich opatrení a posudzovaní výsledkov;

b) vykonávanie „monitorovania zameraného na výsledky“ (ROM) vo vybraných akciách, pri ktorých Komisia najíma externých dodávateľov na preskúmanie prebiehajúcich intervencií vrátane misií na mieste.

56 Pri preskúmaní praktického vykonávania týchto postupov monitorovania sme však zaznamenali, že vzor logického rámca sa použil v 9 zo 14 zmlúv, ktoré sme vybrali do vzorky. V siedmich z týchto deviatich prípadov sa vzor zameral na výstupy (realizáciu plánovaných činností), a nie na účinky (efekt týchto činností). Okrem toho sme zaznamenali, že chýbali zmluvné požiadavky na skutočné využívanie financovaných výstupov (bod *49*). Tieto faktory znižujú účinnosť rámca pri pomoci určiť, či a do akej miery akcia skutočne prispela k vyššej úrovni jadrovej bezpečnosti v danom zariadení alebo krajine. V správach o monitorovaní zameranom na výsledky, ktoré sme preskúmali, dodávatelia Komisie toto posúdenie potvrdzujú. Títo dodávatelia zároveň do určitej miery zmierňujú tento nedostatok zamerania na účinky tým, že poskytujú hlbšiu analýzu výsledkov dosiahnutých prostredníctvom konkrétnych opatrení, ktoré preskúmali. Monitorovanie zamerané na výsledky sa však systematicky nepoužíva pri všetkých opatreniach financovaných v rámci spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti: v našej vzorke bolo predmetom takéhoto preskúmania len päť zo 14 zmlúv. Komisii preto chýba systém na komplexné monitorovanie účinkov jej podpory na úrovni opatrení, zariadenia, národnej či regionálnej úrovni a na využitie týchto informácií na posilnenie svojho rozhodovania pri navrhovaní budúcich opatrení a posudzovaní ich naliehavosti.

57 Napriek neexistencii takéhoto komplexného posúdenia sme však zaznamenali dosiahnutie hmatateľných výsledkov týkajúcich sa jadrovej bezpečnosti v činnostiach financovaných v rámci spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti zaradených do vzorky, ktoré boli dokončené, ako sa uvádza v správach o vykonávaní. Výsledky sú rôzneho charakteru, ale zahŕňajú zníženie rádioaktivity v Černobyle a v pôvodných lokalitách ťažby uránu v Strednej Ázii, kde sa práce dokončili. V Arménsku zahŕňajú aj vykonávanie odporúčaní vyplývajúcich zo záťažových testov a zníženie rizika úniku rádioaktívnych látok do životného prostredia v prípade jadrových havárií spolu s predĺžením licencie elektrárne na prevádzku do roku 2031.

Túto správu prijala komora III, ktorej predsedá Bettina Jakobsen, členka Dvora audítorov, v Luxemburgu na svojom zasadnutí dňa 27. januára 2026.

Za Dvor audítorov

Tony Murphy
predseda

Prílohy

Príloha I – O tomto audite

Jadrová bezpečnosť

01 Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu[1] a EÚ[2] vymedzujú jadrovú bezpečnosť ako dosiahnutie náležitých prevádzkových podmienok, predchádzanie haváriám a zmierňovanie následkov havárií, čoho výsledkom je ochrana pracovníkov, verejnosti a životného prostredia pred nebezpečenstvami pochádzajúcimi zo žiarenia. Základným bezpečnostným cieľom je chrániť ľudí pred škodlivými účinkami ionizujúceho žiarenia. Zahŕňa bezpečnosť jadrových zariadení, rádioaktívneho odpadu a prepravy rádioaktívneho materiálu[3]. Hoci spolu súvisia, fyzická ochrana jadrových materiálov a jadrových zariadení sa líši od jadrovej bezpečnosti v tom, že sa týka prevencie, odhaľovania a reakcie na trestné alebo úmyselné nedovolené činy zahŕňajúce jadrový alebo rádioaktívny materiál, súvisiace zariadenia alebo činnosti.

---

[1] Glosár jadrovej bezpečnosti a ochrany MAAE, s. 139 – 140.

[2] Článok 3 ods. 2 smernice Rady 2009/71/Euratom, ktorou sa zriaďuje rámec Spoločenstva pre jadrovú bezpečnosť jadrových zariadení.

[3] Glosár jadrovej bezpečnosti a ochrany MAAE, 2022.

02 Jadrové technológie využívajú rôzne odvetvia vrátane poľnohospodárstva, medicíny a prieskumu kozmického priestoru. Primárnym uplatnením jadrových technológií je však výroba elektriny a tepla. V roku 2024 pokrývala jadrová energia približne 4,8 % celosvetového dopytu po energii, ktorý v danom roku dosiahol takmer 650 exajoulov, pričom za posledné desaťročie neustále rastie[4]. K júlu 2025 bolo k dispozícii približne 376 gigawattov elektrickej energie (GWe) celkového čistého inštalovaného výkonu prostredníctvom 416 jadrových reaktorov v 31 krajinách. Zároveň bolo v prevádzke sto jadrových reaktorov v 12 z 27 členských štátov EÚ[5] s čistým inštalovaným výkonom spolu približne 98 GWe[6]. Približne pätina (23 %) elektrickej energie vyrobenej v EÚ v roku 2023 bola podľa Eurostatu vyrobená v jadrových elektrárňach, čo je viac než dvojnásobok v porovnaní s 9 % na celosvetovej úrovni[7]. V decembri 2023 skupina 25 krajín, ktoré sa zúčastnili na 28. konferencii zmluvných strán Organizácie Spojených národov (COP) – z ktorých 12 boli členské štáty EÚ – podpísala vyhlásenie s cieľom strojnásobiť kapacitu jadrovej energie do roku 2050. Počas konferencie COP 29 v roku 2024 sa k tomuto záväzku pripojilo ďalších šesť krajín, čím sa celkový počet zvýšil na 31.

03 Vzhľadom na obmedzený počet novovybudovaných jadrových reaktorov v posledných rokoch, najmä v Európe a Severnej Amerike, sa priemerný vek reaktorov na celom svete časom zvyšuje. Spolu 278 reaktorov, ktoré predstavujú dve tretiny všetkých prevádzkových zariadení na svete, bolo pripojených do sústavy najmenej pred 31 rokmi. Zahŕňa to 160 reaktorov, ktoré sú pripojené aspoň 40 rokov – väčšina z nich sa nachádza vo Francúzsku, v Rusku a Spojených štátoch (pozri ***ilustráciu 1***).

---

[4] Medzinárodná agentúra pre energiu, Globálne preskúmanie používania energie, 2025.

[5] Belgicko, Bulharsko, Česká republika, Španielsko, Francúzsko, Maďarsko, Holandsko, Rumunsko, Slovinsko, Slovensko, Fínsko a Švédsko.

[6] Databáza informačného systému MAAE o reaktoroch (PRIS), údaje extrahované v júli 2025.

[7] Medzinárodná agentúra pre energiu, Globálne preskúmanie používania energie, 2025.

Ilustrácia 1 | Počet a vek reaktorov v prevádzke na celom svete

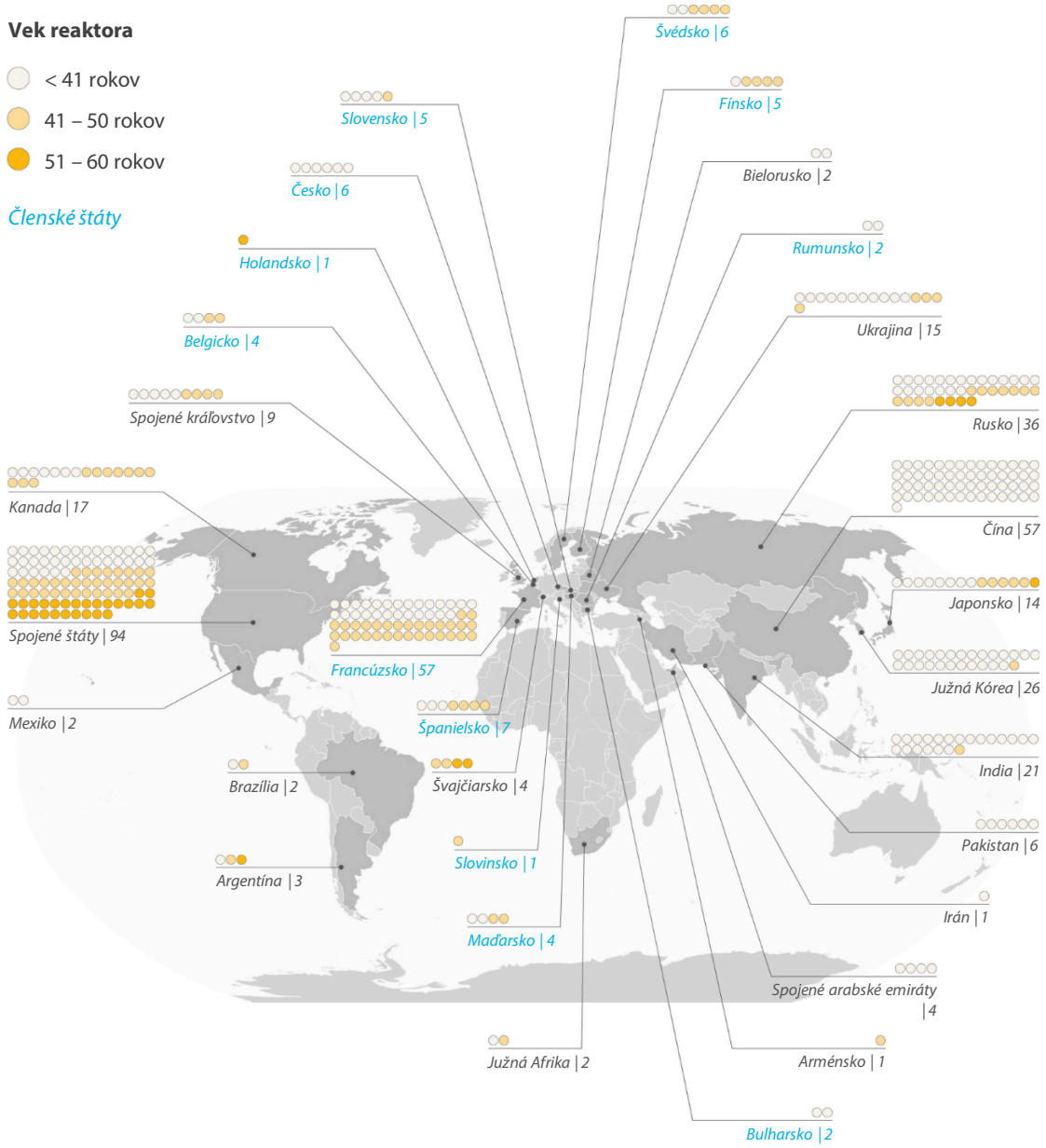

Zdroj: EDA na základe série referenčných údajov MAAE Jadrové reaktory vo svete (december 2023) a informačného systému jadrových reaktorov MAAE (PRIS) (júl 2025).

Nástroje medzinárodnej spolupráce EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti

04 Činnosť EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti vrátane medzinárodnej spolupráce vychádza zo Zmluvy o Euratome. Pôvodne ju podpísali v roku 1957 Belgicko, Nemecko, Francúzsko, Taliansko, Luxembursko a Holandsko. Odvtedy k Európskemu spoločenstvu pre atómovú energiu (Euratom) pristúpili všetky ostatné členské štáty EÚ. Euratom má s EÚ rovnaké výkonné orgány a členské štáty, zatiaľ čo väčšina opatrení založených na Zmluve o Euratome je financovaná z rozpočtu EÚ. V tejto správe preto používame dva pojmy „EÚ“ a „Euratom“ zameniteľne.

Vyvíjajúce sa prostredie jadrovej bezpečnosti

05 Prostredie jadrovej bezpečnosti sa od začiatku spolupráce EÚ v tejto oblasti vyvíjalo. Nehoda v Černobyle v roku 1986 a rozpad Sovietskeho zväzu v roku 1991 vyvolali vážne obavy o bezpečnosť jadrových zariadení prevádzkovaných v nových nezávislých štátoch. Táto situácia viedla k spusteniu programu technickej pomoci Spoločenstvu nezávislých štátov (TACIS) s pridelenými finančnými prostriedkami EÚ vo výške 1 260 mil. EUR určených na jadrovú bezpečnosť v období 1992 – 2006, čo je približne 84 mil. EUR ročne. Počas tohto obdobia došlo k postupnému zlepšeniu bezpečnostnej situácie v geografickej oblasti TACIS – najmä k trvalému odstaveniu reaktorov podobných černobyľskému zo sovietskej éry v Litve a na Ukrajine a k programom na významnú modernizáciu iných modelov. To Komisii umožnilo postupne znížiť veľkosť následných programov spolupráce na 300 mil. EUR v období 2021 – 2027 (približne na 43 mil. EUR ročne) a zároveň rozšíriť geografický rozsah, ktorý je v súčasnosti celosvetový. Na ***ilustrácii 2*** je uvedený prehľad podpory EÚ pre medzinárodnú jadrovú bezpečnosť vo forme grantov.

Ilustrácia 2 | Vývoj grantov EÚ na medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti v rámci TACIS a INSC (*mil. EUR*)

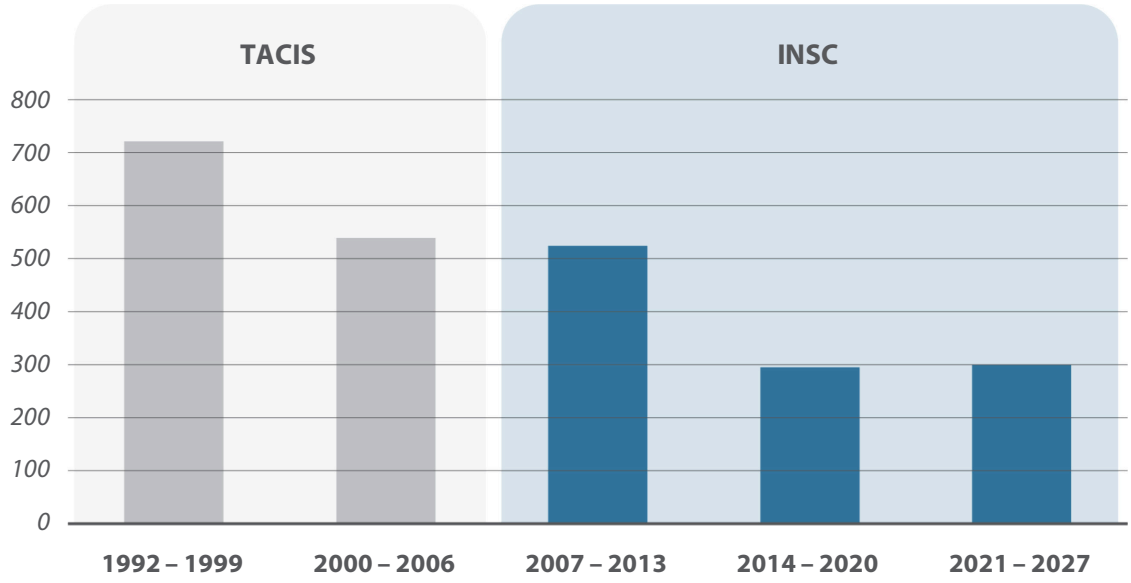

Poznámka: Na obdobie 2014 – 2020 boli počiatočné finančné prostriedky INSC (225 mil. EUR) doplnené o ďalších 70 mil. EUR na financovanie príspevku do fondu na ochranný kryt černobyľského reaktora (***rámček 2***).

Zdroj: Európska komisia.

06 Najnovší vývoj, napríklad havária vo Fukušime v roku 2011 a útočná vojna Ruska proti Ukrajine od roku 2022, poukázal na nové riziká a spolu so vznikom nových technológií, ako sú malé modulárne reaktory, ďalej pretváral prostredie jadrovej bezpečnosti.

Súčasné nástroje financovania medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti

07 Nariadením Rady (Euratom) 2021/948 sa zriadil Európsky nástroj pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti s rozpočtom 300 mil. EUR na obdobie 2021 – 2027. Nadväzuje na predchádzajúci INSC na obdobie 2014 – 2020 a zachováva si rovnaké ciele:

- presadzovanie účinnej kultúry jadrovej bezpečnosti a ochrany pred žiarením, zavádzanie čo najprísnejších noriem v oblasti jadrovej bezpečnosti a ochrany pred žiarením, ako aj neustále zvyšovanie úrovne jadrovej bezpečnosti;
- zodpovedné a bezpečné nakladanie s vyhoretým jadrovým palivom a rádioaktívnym odpadom, vyraďovanie bývalých jadrových areálov a zariadení z prevádzky a ich sanáciu;
- zavedenie efektívnych a účinných bezpečnostných záruk týkajúcich sa jadrového materiálu v partnerských krajinách.

08 Hoci sa podpora financovaná EÚ často poskytuje prostredníctvom dodávateľov, konečnými prijímateľmi spolupráce sú regulačné orgány v partnerských krajinách, národné agentúry zodpovedné za nakladanie s rádioaktívnym odpadom alebo zainteresované strany systému evidencie a kontroly jadrových materiálov. Prevádzkovatelia jadrových elektrární môžu byť tiež prijímateľmi spolupráce financovanej EÚ, ale len vo výnimočných prípadoch opísaných v nariadení o INSC[8].

09 Geografický rozsah nástroja INSC je globálny. Za prioritné sa však považujú kandidátske krajiny na pristúpenie k EÚ a krajiny, na ktoré sa vzťahuje európska susedská politika. Hlavné zameranie bolo na Ukrajinu, ktorá v období 2014 – 2024 využila približne 170 mil. EUR alebo 42 % všetkých zmluvne dohodnutých súm (pozri ***ilustráciu 3***).

[8] Odsek 1 písm. b) prílohy k nariadeniu o INSC z roku 2014; článok 13 nariadenia o INSC z roku 2021.

Ilustrácia 3 | Zmluvne dohodnuté a vyplatené sumy v rámci nástroja INSC v rokoch 2014 – 2024 podľa miesta (*mil. EUR*)

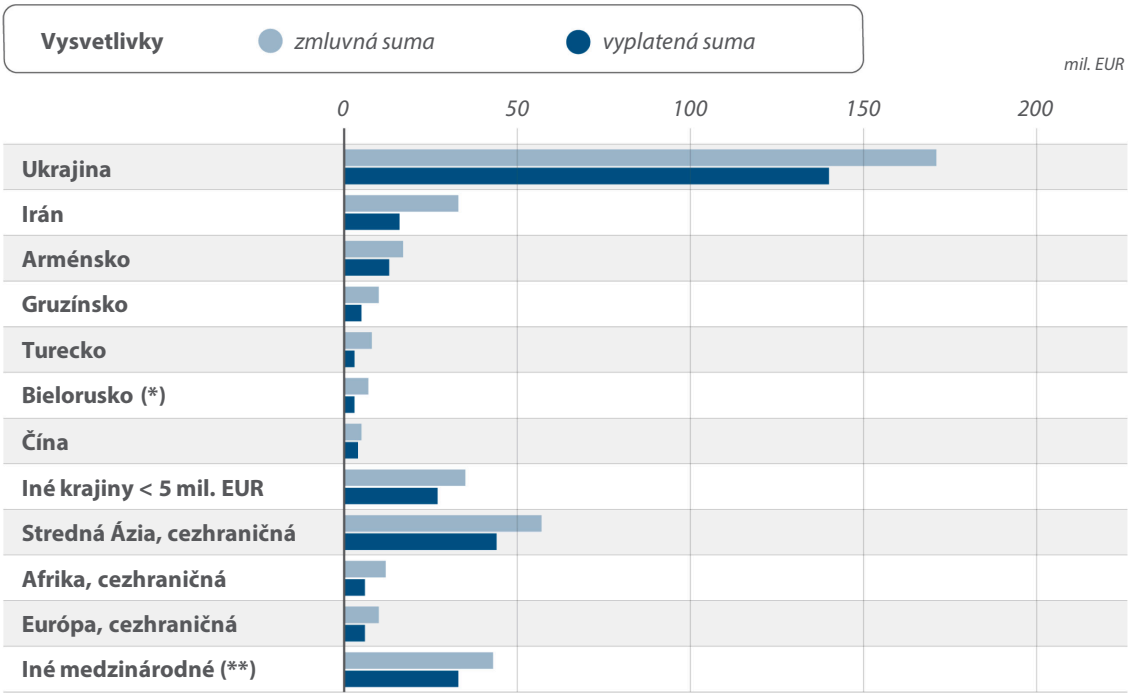

Poznámka: (*) Spolupráca s Bieloruskom prostredníctvom INSC bola ukončená po invázii Ruska na Ukrajinu v roku 2022; (**) „Iné medzinárodné“ odkazuje na zmluvy, ktoré sa vzťahujú na opatrenia v oblasti jadrovej bezpečnosti bez konkrétneho geografického rozsahu.

Zdroj: EDA na základe zmluvných údajov poskytnutých Komisiou v júli 2025.

10 Okrem toho sa na základe rozhodnutia Rady z roku 1977, ktorým sa Komisia splnomocňuje na uzatváranie zmlúv Euratomu o úvere na účely príspevkov na financovanie jadrových elektrární, v roku 2013 dohodol úverový nástroj medzi Euratomom a štátom vlastnenou spoločnosťou Energoatom zodpovednou za prevádzku jadrových elektrární na Ukrajine. V rokoch 2017 až 2021 Komisia vyplatila v mene Euratomu dlžníkovi celkovú sumu 300 mil. EUR s cieľom zlepšiť bezpečnosť jeho elektrární. Splácanie tohto úveru sa má začať v roku 2027. Tento úveru sa financuje z nástroja INSC.

Úlohy a zodpovednosti

11 Rôzne útvary EÚ a Komisie prispievajú k medzinárodnej spolupráci v oblasti jadrovej bezpečnosti. Najvýznamnejšiu úlohu zohráva GR INTPA, ktoré vedie ročné plánovanie a každodenné riadenie nástroja INSC – v koordinácii s Generálnym riaditeľstvom pre rozšírenie a východné susedstvo a Generálnym riaditeľstvom pre Blízky východ, severnú Afriku a Perzský záliv, pokiaľ ide o činnosti v ich geografických oblastiach, a s technickou podporou Spoločného výskumného centra. Viacročný orientačný program INSC vedie Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) s podporou Komisie a po konzultácii s partnerskými krajinami alebo regiónmi, ako aj so zástupcami Skupiny európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť (ENSREG). Viacročný orientačný program aj ročné akčné plány sú predmetom preskúmania zo strany zástupcov členských štátov vo výbore INSC. Vykonávanie medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti môže riadiť priamo GR INTPA alebo nepriamo implementujúci partneri poverení touto úlohou prostredníctvom dohôd o príspevku (napr. EBOR, MAAE a Vedecko-technické stredisko na Ukrajine) na vykonávanie osobitných opatrení.

12 Okrem nástroja INSC bol úver Euratomu pre Ukrajinu pôvodne zriadený a vykonávaný Generálnym riaditeľstvom Komisie pre hospodárske a finančné záležitosti. Rozhodnutím Komisie z roku 2020[9] sa však generálne riaditeľstvo pre rozpočet splnomocnilo, aby bolo vedúcim útvarom zodpovedným za operácie prijímania a poskytovania úverov vykonávané v mene Euratomu, a teda za dohľad nad týmto úverom.

13 Hoci Generálne riaditeľstvo Komisie pre energetiku (GR ENER) nemá vedúcu úlohu pri riadení finančných nástrojov EÚ na medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti, koordinuje vykonávanie Zmluvy o Euratome, podporuje ročné plánovanie GR INTPA týkajúce sa nástroja INSC a zapája sa do dvojstranných dohôd s partnerskými krajinami. Tieto dohody sa okrem iného vzťahujú na dobrovoľné záťažové testy v jadrových elektrárňach, ktoré podporuje GR ENER a ktoré sa vykonávajú s podporou skupiny ENSREG a sú oprávnené na financovanie z nástroja INSC.

---

[9] C(2020) 796.

Rozsah auditu a audítorský prístup

14 Jadrová energia má popredné miesto vo verejnom a politickom programe – buď preto, že ponúka nízkouhlíkové riešenie rastúceho celosvetového dopytu po energii, alebo z dôvodu obáv o bezpečnosť vyvolaných minulými nehodami a nedávno útočnou vojnou Ruska proti Ukrajine. Rada nedávno opätovne zdôraznila potrebu naďalej podporovať „najprísnejšie normy z hľadiska jadrovej bezpečnosti, životného prostredia a transparentnosti, a to na regionálnej úrovni, v bezprostrednej blízkosti hraníc EÚ a na celom svete“.

15 EDA v minulosti vykonal dôležitú audítorskú prácu v oblasti jadrovej energie, pričom sa zameral na jadrovú bezpečnosť a vyraďovanie reaktorov z prevádzky v členských štátoch EÚ. V rámci tohto auditu sme preskúmali, či Komisia účinne posilnila jadrovú bezpečnosť v krajinách mimo EÚ. Konkrétnejšie sme posudzovali, či:

a) Komisia spolu s ESVČ navrhla a vytvorila ucelený strategický rámec pre medzinárodnú spoluprácu EÚ v oblasti jadrovej bezpečnosti;

b) Komisia náležite odôvodnila pridelenie finančnej podpory EÚ na opatrenia nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti a vyplatenie úveru Euratomu;

c) opatrenia v oblasti jadrovej bezpečnosti financované EÚ priniesli výstupy včas a v rámci rozpočtu, ako aj hmatateľné a udržateľné výsledky;

d) Komisia zriadila spoľahlivý systém monitorovania na sledovanie vykonávania opatrení nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti a ich vplyvu.

16 Audit sa týkal výdavkov na medzinárodnú spoluprácu v oblasti jadrovej bezpečnosti zazmluvnených v obdobiach 2014 – 2020 a 2021 – 2024, z ktorých sme vybrali vzorku 14 zmlúv na základe ich významnosti, s cieľom zachytiť aj rôzne spôsoby riadenia, rozsah opatrení (týkajúcich sa poskytovania odborných znalostí a dodávok vybavenia súvisiaceho s bezpečnosťou, infraštruktúry a sanačných prác), stav vykonávania a geografické oblasti. Zoznam zmlúv zaradených do vzorky, ktoré zahŕňajú opatrenia v Arménsku, Strednej Ázii, Iráne a na Ukrajine, je uvedený v ***prílohe II***. Audit sa vzťahoval aj na jediný úver Euratomu pre Ukrajinu, ktorý je v súčasnosti ešte nesplatený (pozri bod ***10***). Audit sa nevzťahoval na výdavky EÚ zamerané predovšetkým na fyzickú ochranu jadrových materiálov a jadrových zariadení, keďže trestné alebo úmyselné činy zahŕňajú samostatný rozsah rizík, kontrolné rámce a samostatné nástroje financovania EÚ.

17 Analyzovali sme dokumenty Komisie a ESVČ týkajúce sa zriadenia INSC a zriadenia úverového nástroja Euratomu, ako aj dokumentáciu zmlúv zaradených do vzorky. Uskutočnili sme rozhovory so zamestnancami Komisie a ESVČ zapojenými do programovania a riadenia nástroja INSC a úverového nástroja Euratomu, ako aj s vybranými implementujúcimi partnermi, vnútroštátnymi orgánmi a prijímateľmi. Vykonali sme administratívne kontroly dokumentácie všetkých zmlúv zo vzorky a doplnili sme ich o kontroly na mieste v partnerských krajinách, v ktorých sa podpora INSC týkala fyzických prác: v Arménsku a Uzbekistane. Vzhľadom na pokračovanie útočnej vojny Ruska proti Ukrajine sme našu plánovanú návštevu opatrení na Ukrajine nahradili videokonferenciami s hlavnými zainteresovanými stranami.

18 Naša metodika auditu je v súlade s medzinárodnými audítorskými štandardmi vydanými Medzinárodnou organizáciou najvyšších kontrolných inštitúcií (INTOSAI).

Príloha II – Zoznam zmlúv zaradených do vzorky

	Typ zmluvy	Povaha hlavnej činnosti	Umiestnenie	VFR	Počiatočná zmluvne dohodnutá suma	Zmluvne dohodnutá suma na konci roka 2024
1	Dohoda o delegovaní	Výstavba infraštruktúry	Ukrajina	2014 – 2020	30,0	70,0
2	Dohoda o delegovaní	Výstavba infraštruktúry	Ukrajina	2014 – 2020	19,1	19,1
3	Dohoda o delegovaní	Sanačné práce	Stredná Ázia: Kirgizsko, Tadžikistan, Uzbekistan	2014 – 2020	16,5	37,0
4	Dohoda o príspevku	Sanačné práce	Stredná Ázia: Kirgizsko, Tadžikistan, Uzbekistan	2021 – 2027	10,3	10,3
5	Dohoda o príspevku	Sanačné práce	Stredná Ázia: Kirgizsko, Tadžikistan, Uzbekistan	2014 – 2020	3,0	3,0
6	Dohoda o príspevku	Zariadenia a monitorovanie	Ukrajina	2021 – 2027	3,4	3,4
7	Dohoda o príspevku	Zariadenie	Irán	2014 – 2020	5,0	5,0
8	Zákazky na dodávky	Zariadenie	Irán	2014 – 2020	6,6	6,6
9	Zákazky na poskytnutie služieb	Poradenské služby	Irán	2014 – 2020	3,9	3,9
10	Zákazky na poskytnutie služieb	Poradenské služby	Arménsko	2014 – 2020	4,0	4,0
11	Zákazky na poskytnutie služieb	Poradenské služby	Arménsko	2014 – 2020	2,2	2,2
12	Zákazky na poskytnutie služieb	Poradenské služby	Arménsko	2021 – 2027	2,0	2,0
13	Zákazky na poskytnutie služieb	Poradenské služby	Arménsko	2014 – 2020	1,2	1,8
14	Dohoda o delegovaní	Sanačné práce	Ukrajina	2014 – 2020	3,5	3,5

(mil. EUR)

Zdroj: EDA na základe zmluvných údajov o INSC poskytnutých Komisiou 10. júla 2025.

Skratky

Skratka	Vymedzenie/vysvetlenie
COP	Konferencia zmluvných strán Organizácie Spojených národov
EBOR	Európska banka pre obnovu a rozvoj
ENSREG	Skupina európskych regulačných orgánov pre jadrovú bezpečnosť
ERA	Účet pre environmentálne sanačné opatrenia pre Strednú Áziu
ESVČ	Európska služba pre vonkajšiu činnosť
GR ECHO	Generálne riaditeľstvo pre civilnú ochranu a operácie humanitárnej pomoci EÚ
GR ENEST	Generálne riaditeľstvo pre rozširovanie a východné susedstvo
GR INTPA	GR pre medzinárodné partnerstvá
GR MENA	Generálne riaditeľstvo pre Blízky východ, severnú Afriku a Perzský záliv
GR RTD	Generálne riaditeľstvo pre výskum a inováciu
INSC	Nástroja spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti (zriadený nariadením Rady (Euratom) č. 237/2014 alebo nariadením Rady (Euratom) 2021/948, ako je vhodné)
JCPoA	Spoločný komplexný akčný plán
MAAE	Medzinárodná agentúra pre atómovú energiu
ROM	Monitorovanie zamerané na výsledky
TACIS	Technická pomoc Spoločenstvu nezávislých štátov

Glosár

Pojem	Vymedzenie/vysvetlenie
Dohoda o príspevku	Dohoda medzi Komisiou a organizáciou vykonávajúcou opatrenie v rámci nepriameho riadenia, ktorá preukázala schopnosť riadiť finančné prostriedky na rovnakej úrovni ako Komisia.
Dosah	Širšie dlhodobé dôsledky dokončeného projektu alebo programu, ako sú sociálno-ekonomické výhody pre obyvateľov ako celok.
Efektívnosť	Najlepší pomer medzi použitými zdrojmi, vykonanými činnosťami a dosiahnutými výsledkami.
Európska služba pre vonkajšiu činnosť	Diplomatická služba EÚ zodpovedná za zahraničnú a bezpečnostnú politiku.
G7	Skupina G7 je neformálne zoskupenie siedmich krajín (Kanada, Francúzsko, Nemecko, Taliansko, Japonsko, Spojené kráľovstvo a Spojené štáty) a EÚ. Jej členovia sa každoročne stretávajú na samite G7, aby rokovali o globálnych hospodárskych a geopolitických otázkach.
Grant	Rozpočtová podpora EÚ na náklady, ktoré prijímateľovi skutočne vznikli v súvislosti s oprávneným projektom alebo programom, zvyčajne nenávratná.
Malý modulárny reaktor	Malé modulárne reaktory sú pokročilé jadrové reaktory s kapacitou do 300 megawattov elektrickej energie na jednotku, čo predstavuje približne jednu tretinu výrobnej kapacity tradičných jadrových reaktorov.
Míľnik	Strednodobá cieľová hodnota na ceste ku konkrétnemu cieľu, ktorý sa má dosiahnuť do vopred určeného dátumu.
Monitorovanie	Systematické sledovanie a kontrola pokroku pri plnení cieľa, čiastočne pomocou ukazovateľov.
Nepriame riadenie	Spôsob plnenia rozpočtu EÚ, pri ktorom Komisia zveruje vykonávanie úloh iným subjektom (napríklad krajinám mimo EÚ a medzinárodným organizáciám).
Platobná neschopnosť	Nesplnenie záväzku, ktorým je splatenie úveru v súlade so zmluvnými podmienkami.
Prijímateľ	Fyzická alebo právnická osoba, ktorá na realizáciu projektu alebo programu dostáva grant alebo úver z rozpočtu EÚ.
Program	Prostriedok, ktorým sa obvykle prostredníctvom spolufinancovaných projektov uskutočňujú ciele určitej politiky EÚ.
Sanácia	Akékoľvek opatrenia, ktoré sa môžu vykonať na zníženie ožiarenia spôsobeného existujúcou kontamináciou pôdnych plôch prostredníctvom opatrení uplatňovaných na samotnú kontamináciu (zdroj) alebo na spôsoby ožiarenia ľudí.

Správne finančné riadenie	Riadenie zdrojov v súlade so zásadami hospodárnosti, efektívnosti a účinnosti.
Štúdia uskutočniteľnosti	Posúdenie, či je navrhovaná metóda, plán alebo práca možná alebo primeraná.
Účet pre environmentálne sanačné opatrenia pre Strednú Áziu	Fond viacerých darcov spravovaný Európskou bankou pre obnovu a rozvoj na riešenie environmentálnych a zdravotných rizík, ktoré predstavuje zvyškový toxický a rádioaktívny odpad z uránových baní zo sovietskej éry v Strednej Ázii.
Účinnosť	Miera, v akej boli stanovené ciele dosiahnuté prostredníctvom vykonaných činností.
Účinok	Okamžitá alebo dlhodobejšia plánovaná alebo neplánovaná zmena spôsobená projektom, napríklad prínosy, ktoré sú výsledkom lepšie odborne pripravenej pracovnej sily.
Udržateľnosť	Schopnosť financovania EÚ naďalej prinášať účinky aj po jeho ukončení.
Ukazovateľ	Informácie na meranie alebo posúdenie aspektu výkonnosti.
Výkonnosť	Vyjadrenie miery, do akej opatrenie, projekt alebo program financovaný EÚ plní svoje ciele a predstavuje najvýhodnejší pomer medzi kvalitou a cenou.
Výsledok	Okamžitý účinok projektu alebo programu po jeho dokončení, napríklad lepšia zamestnateľnosť účastníkov školenia alebo lepšia dostupnosť po vybudovaní novej cesty.
Výstup	To, čo sa v rámci projektu vytvorilo alebo dosiahlo, napríklad zorganizované kurzy odbornej prípravy alebo vybudovanie cesty.
Zmluvy založené na poplatkoch	Zmluvné dojednania, v ktorých sú služby platené na základe skutočne odpracovaného času.

Odpovede Komisie a Európskej služby pre vonkajšiu činnosť

https://www.eca.europa.eu/sk/publications/SR-2026-08

Harmonogram

https://www.eca.europa.eu/sk/publications/SR-2026-08

Audítorský tím

V osobitných správach EDA sa predkladajú výsledky jeho auditov, ktoré sa týkajú politík a programov EÚ alebo tém súvisiacich s riadením z konkrétnych rozpočtových oblastí. EDA vyberá a navrhuje tieto audítorské úlohy tak, aby mali maximálny vplyv, pričom sa zohľadňujú riziká z hľadiska výkonnosti či zhody, výška súvisiacich príjmov alebo výdavkov, budúci vývoj a politický a verejný záujem.

Tento audit výkonnosti uskutočnila audítorská komora III – Vonkajšia činnosť, bezpečnosť a spravodlivosť, ktorej predsedá členka EDA Bettina Jakobsen. Audit viedol člen EDA Marek Opioła, podporu mu poskytol jeho kabinet a audítorský tím. Jazykovú a grafickú podporu poskytli ostatné útvary EDA.

AUTORSKÉ PRÁVA

© Európska únia, 2026

Politika týkajúca sa opakovaného použitia materiálov Európskeho dvora audítorov (EDA) je stanovená v rozhodnutí EDA č. 6/2019 o politike otvoreného prístupu a opakovanom použití dokumentov.

Pokiaľ sa nestanovuje inak (napr. v osobitnom upozornení o autorských právach), obsah materiálov EDA vo vlastníctve EÚ podlieha licencii *Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)*. Vo všeobecnosti je preto opakované použitie povolené pod podmienkou, že sa náležite uvedie zdroj a označia prípadné zmeny. Tí, ktorí opakovane používajú obsah EDA, nesmú skresliť pôvodný význam alebo odkaz. EDA nenesie zodpovednosť za žiadne dôsledky opakovaného použitia.

V prípade, že konkrétny materiál zobrazuje alebo opisuje identifikovateľné súkromné osoby, napr. fotografie zamestnancov EDA, alebo ak obsahuje prácu tretej strany, je potrebné získať dodatočné povolenie.

Ak je tento súhlas udelený, ruší a nahrádza sa ním uvedené všeobecné povolenie a jasne sa vymedzí každé prípadné obmedzenie týkajúce sa použitia.

V prípade použitia či šírenia obsahu materiálov, ktoré EÚ nevlastní, je potrebné žiadať povolenie priamo od držiteľov autorských práv.

Fotografia na titulnej strane: © Fotokon – stock.adobe.com.

Fotografie 1 a 2: © Arménska jadrová elektráreň. Všetky práva vyhradené.

Fotografie 3 a 6: © Černobyľská jadrová elektráreň. Všetky práva vyhradené.

Fotografia 4: © Štátne vedecko-technické centrum pre jadrovú a radiačnú bezpečnosť (SSTC NRS). Všetky práva vyhradené.

Politika EDA týkajúca sa opakovaného použitia materiálov sa nevzťahuje na softvér ani dokumenty, ktoré podliehajú právam priemyselného vlastníctva, ako sú patenty, ochranné známky, zapísané dizajny, logá a názvy.

Webové sídla inštitúcií Európskej únie v rámci domény europa.eu obsahujú odkazy na sídla tretích strán. Keďže sú mimo kontroly EDA, odporúčame vám oboznámiť sa s ich politikami ochrany osobných údajov a autorských práv.

Použitie loga EDA

Logo EDA sa nesmie použiť bez predchádzajúceho súhlasu Európskeho dvora audítorov.

HTML	ISBN 978-92-849-6617-2	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/4618525	QJ-01-26-003-SK-Q
PDF	ISBN 978-92-849-6618-9	ISSN 1977-5776	doi:10.2865/5504575	QJ-01-26-003-SK-N

AKO CITOVAŤ

Európsky dvor audítorov, osobitná správa 08/2026 Medzinárodná spolupráca v oblasti jadrovej bezpečnosti – Komisia zostáva dôležitým globálnym hráčom, ale chýba jej ucelená stratégia a dôkladné monitorovanie, Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2026.

Preskúmali sme, či Komisia spolu s Európskou službou pre vonkajšiu činnosť účinne zvyšovala jadrovú bezpečnosť v krajinách mimo EÚ. Celkovo sme dospeli k záveru, že Komisia zostáva dôležitým hráčom medzinárodnej spolupráce v oblasti jadrovej bezpečnosti, keďže pomohla realizovať širokú škálu opatrení, z ktorých niektoré sú rozsiahle a zložité. K týmto úspechom však často došlo neskôr a niekedy s vyššími nákladmi, ako sa pôvodne plánovalo. V niektorých prípadoch zostáva dlhodobá udržateľnosť významnou výzvou. Účinnosť Komisie tiež brzdí chýbajúca ucelená a aktuálna stratégia, dôkladné stanovovanie priorít návrhov a nedostatky v monitorovaní financovaných opatrení. Predkladáme odporúčania na riešenie týchto oblastí.

Osobitná správa EDA podľa článku 287 ods. 4 druhého pododseku ZFEÚ.

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV

Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie

EURÓPSKY DVOR AUDÍTOROV
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tel. +352 4398-1

Otázky: eca.europa.eu/sk/contact
Webová stránka: eca.europa.eu
Sociálne siete: @EUauditors